

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

PRIM-REDACTOR: I. N. CESĂRESCU

PROPRIETAR: I. S. CODREANU

ABONAMENTUL

Pe an 30 Lei
Pe 6 luni 16 „
Pe 3 luni 8 „

Studentii plătesc pe jumătate

Străinătatea: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

Apare o dată pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA BUCUREȘTI

6, Splaiul Brancoveanu Voevod, 6
Vis-à-vis de Palatul Justiției

Un număr vechi 2 Lei

 Cine primește trei numere consecutive din acest ziar se consideră ca abonat

A V I S

D-nii abonați care 'și-au schimbat domiciliul cu ocazia S-t. Dumitru, sunt rugați a ne avisa prin o carte poștală de noua d-lor adresă, pentru a putea primi regulat ziarul.

S U M A R

REFORMA PROCEDURII CIVILE.

EXPUNERE DE MOTIVE, la Proiectul de reforma Procedurii Civile, elaborat de d-nul C. G. Disescu Ministru de Justiție.

Jurisprudența Română:

Inalta Curte de Casație, secția II; Căpitan Petre Mihăilescu, condamnat pentru calomnie.

Judecătoria Ocol. I. Buzău: Petre R. Borosiu cu I. I. Iorgulescu. — Mișcarea în magistratură.

REFORMA PROCEDURII CIVILE

Publicăm astăzi în coloanele ziarului nostru interesanta expunere de motive cu care d-l ministru al justiției a însoțit proiectul său de lege pentru modificarea codului de procedură civilă. O publicăm în întregul său, trecând peste cadrul restrâns de care dispune **Curierul Judiciar**, numai pentru a nu întrerupe studiul acelor care vor fi dorind să îmbrățișeze această importantă lucrare în complexul ei și să și dea seamă de ideile conducătoare ale autorului reformei.

Ar fi prematur să începem de acum o analiză a proiectului ministerial. Vom lăsa mai întâi ca el să ajungă la cunoștința tuturilor și vom căuta în urmă a aborda succesiv părțile cele mai importante ale reformei.

Până atunci, să ne fie permis a regreta că o lucrare atât de însemnată se prezintă lumii judiciare și organelor legislative mai mult ca o con-

cepție personală a ministrului. Suntem cei d'întei a recunoaște că d-l C. Disescu este un distins juriconsult și un eminent profesor de drept. Suntem convingși, de asemenea, că, în lunga și frumoasă sa carieră de avocat, d-sa a putut avea ocaziunea de a constata multe din lipsurile și din defectele actualului cod de procedură. Cu toate acestea, față cu controversele vii și numeroase la cari a dat loc aplicarea acestui cod, controverse cari durează de aproape 35 ani și cari nu au ajuns încă la o soluțiune definitivă și primită de toți, ar fi fost mult mai bine ca reforma legii să apară ca rezultatul observațiilor și debaterilor unui număr cât mai însemnat de oameni competenți.

Legiuitorul nu este un geniu care creează sau care modifică popoarele după voința sa. Acei cari 'și fac o asemenea idee despre rolul și misiunea legiuitorului pleacă de la un punct de vedere greșit. O lege nouă trebuie să fie expresiunea schimbărilor pe cari timpul și experiența le-au adus în modul de a vedea și de a simți al unei părți mai mult sau mai puțin însemnate a populațiunii, produsul unei evoluțiuni deja operată în spirite și în moravuri. De aceea Romanii, în înțelepciunea lor, nu desființau nici o dată legile și instituțiunile națiunilor învinse de densii, convingși ce erau că puterea unei armate cuceritoare nu este destul de mare pentru a modifica însăși firea unui popor, manifestată prin moravurile și aședemintele sale.

Ca să nu căutăm exemple în alte țări, este știut că și la noi tradițiunea este ca ori-ce operă serioasă de codificare să fie rezultatul consfătuirei

și colaborării unui număr cât mai mare de legiști și de jurisconsulți. Așa s'a în lucrat și tot așa s'a modificat principalele noastre legiuri. Aceasta explică pentru ce, de mai mulți ani, ideea instituirii unei comisiuni de legislațiune, care să fie în special însărcinată cu revizuirea și coordonarea monumentelor noastre legislative, câștigă la noi din ce în ce mai mult teren în sferile superioare ale opiniunii publice.

Dar, în fine, d. Disescu a voit ca lucrarea să porceadă de la sine, căci, de și declară că s'a condus de decisiunile Curței supreme, d-sa recunoaște singur că aceste decisiuni au variat foarte des și nu pot să dea încă, în multe cestiuni, o jurisprudență fixă și statornică. Nu e mai puțin adevărat că ne aflăm în fața unei munci pe atât de savantă pe cât de conștiințioasă și că autorul reformei, cu toată deosebirea de păreri care poate să'l despartă de unii dintre noi, nu merită de cât laude și recunoștință pentru osteneala ce 'și-a dat.

Ne rezervăm ca, în o serie de mai multe articole, să analizăm părțile esențiale ale acestei lucrări. Iată, acum, expunerea de motive :

EXPUNERE DE MOTIVE

I

Codul nostru de procedură civilă a fost criticat încă de la promulgarea lui și a dat loc la numeroase plângeri. Și cu drept cuvânt. Ca și cele-alte coduri, el a fost lucrat repede avându-se în vedere, totuși, ceva mai mult ca în alte legi însemnate, obiceiurile țerei.

La 1864 era o mare grabă. Se urmărea transformarea întregii legislații pământene, sub influența curentului că totul trebuie schimbat, înlocuit, prin legi și instituții franceze.

Fiind atunci într'un fel de revoluție socială pacinică, lipsiți, prin urmare, de liniștea cu care trebuie să se facă o lucrare legislativă, nevoiți eram să împrumutăm totul de la străini.

Așezămintele, însă, unei țări nu se improvizează, căci dacă ele nu ies din conștiința socială, nu sunt potrivite cu interesele și obiceiurile sociale, nu se înțeleg, și, în aplicarea lor se falsifică.

Neajunsurile legilor împrumutate cu grămada nu întârziează nici o dată de a se arăta. Cu cât reformele sunt mai exagerate, cu atât ele provoacă o mai puternică reacțiune.

În organizația socială, ca și în lumea fizică,

mișcările repezi sunt mai tot-d'a-una urmate de o întoarcere în sens contrariu. Așa fiind, lesne înțelegem strigătul unanim de azi, de a se modifica codurile noastre.

Codul de procedură civilă român este luat din procedura franceză din 1806, luată ea însăși, aproape întocmai, din ordonanța de la 1667, din procedura genevesă, alcătuită spre folosul micului canton din elementele procedurii franceze și reminiscențe ale vechilor edicte civile elvețiene, și din câte-va dispoziții din vechile noastre legiuri.

Când zicem vechile legiuri să nu mergem cu gândul prea departe. Într'o epocă secular depărtată nu găsim la noi de cât foarte puține rândueli de procedură. Vechiul nostru drept, aproape lipsit de caracterul sancționator al dreptului european de azi, probele stând mai mult în presumpții de fapt de cât de drept, nefiind formalist, este firesc lucru ca reguli de procedură, în sensul în care întrebuițăm aceste cuvinte, azi, să fi lipsit cu totul. Procedura răvașelor domnești, chemările, ascultarea martorilor, blestemele, bătaia lui Dumnezeu, jurămintele, ascultarea jurătorilor sau jurătoarelor, cercetările la fața locului, vânzarea moșiei, oare-cari casuri de stricarea sineturilor, plângerile la Domn și reînceperea pricinei, constituie în adevăr oare-cari reguli de judecată, dar nu însăși stricta procedură. Târziu, după 1830, o dată cu introducerea în țară a principiilor de drept frances, încep să se formuleze în Regulamentul organic, în legi speciale și circulări ministeriale, reguli de adevărată procedură civilă.

Să vedem dacă actuala condică de procedură civilă, așa cum s'a alcătuit, putea să răspundă scopului său.

Procedura civilă este îndeplinirea legii civile. Ea'i dă puterea și viața. Și acest fapt e atât de adevărat, că pretutindeni și ori-când 'ți lipsește mijlocul de a'ți asigura, a'ți apăra dreptul tău, lipsește, dispăre însăși acest drept.

O procedură trebuie să fie simplă, scurtă, sigură și clară.

În aparență formele procedurii noastre civile, fiind luate din codul geneves — bine cunoscut și celebru din acest punct de vedere, — sunt simple. Însă tocmai din această cauză, practica a creat mari greutateți, întorsături și mijloace de amânări. Și cu părere de rău trebuie să constatăm aci că mult timp judecătorii noștri, neobișnuiți la început cu noua lege, au ajutat, prin chipul strîmt de a o tălmăci și aplica străgăniurile și amânările, tradiționale de altminteri la noi, pentru lungirea judecăților.

Orî-cine știe cari sunt neajunsurile unei justiții

tardive. Dreptul dobândit în asemenea condițiuni, și cu atâtea sacrificii, devine ilusoriu, nefolositor. Din acest punct de vedere reforma ce urmărim va căuta să asigure de fapt simplitatea formelor, precisându-le mai mult, și înlăturând surprinderile. Un exemplu va învedera cele ce spunem: Cu câtă înlesnire se poate chema cineva în judecată! Ce înlesnire în aparență pentru căutarea și triumful dreptului! Dar, grație acestei înlesniri, câți nu surprind pe partea protivnică, nearatându-i mijloacele de luptă, pe cari de multe ori le produce la cea din urmă ședință, în cea din urmă instanță, vorbind poate și la urmă.

Sunt termenele procedurii noastre destul de scurte? S'ar părea că da. Dar și aci, din cauza lipsei de precizie în amânări și în facerea contestațiilor, impricinații se isbesc de o mulțime de greutăți. Neajunsurile se simt mai cu seamă în materie de executare. După ce impricinatul a pus ani de zile ca să i se recunoască dreptul, are trebuință, în sistemul actual al procedurii, aproape de tot atâtea timp ca să execute, să realizeze dreptul său. Mai cu seamă în urmărirea imobiliară e cunoscuta imperfecțiunea codului nostru. Așa ne explicăm și disproporția între creditul public și cel privat.

Am căutat dar, ca și din punctul de vedere al scurtimii termenelor și procedurilor, să fac îndreptările cuvenite, pastrând însă o cale mijlocie: căci dacă reclamantul are interes și vrea termene cât de scurte, nu este mai puțin adevărat că și pârâțul are interesul și dreptul de a se apăra. Sub pedeapsa de a-i suprima dreptul său, trebuie să i se lase tot timpul necesar de a-și face și produce apărarea.

Dupe împrejurări și felul drepturilor reclamate, am ținut seamă de interesul amânduror părților.

Unde însă procedura noastră civilă păcătuiește mai mult, este la *siguranța* care trebuie dată prigonitoarelor părți. E adevărat că aci găsim marea greutate, stânca de care s'a isbit tot-d'a-una rânduile procedurii civile. Cum să prevezi totul pentru a înlătura controversa și reaua credință? Totul să fie prescris sub pedeapsă de nulitate, sau numai unele din dispozițiile legii? Pe ce cale și până când se pot propune nulitățile?

Iacă atâtea mari cestiuni, la cari este cu nepuțință de a răspunde cu precizia dorită, căci nu ne mai găsim aci numai în domeniul pur al dreptului. Interesul personal, reaua credință, patima, și-au cuvântul și rolul lor.

Intr'o epocă de greșeli și crime, convenția națională, în entuziasmul și naiva ei sinceritate, decisese, prin celebra lege din 3 Brumar anul al doilea, că procesele se vor hotări fără apărare

verbală, pe simple memorii, fără procedură și fără cheltueli.

Fără a avea iluziunea de a putea stârpi răul pe de-aîntregul, și în germenul său, am căutat să aduc toate mijloacele de îndreptare, înlăturând neajunsurile ce nasc din nesiguranța legii. Cum?

O procedură nu trebuie, este adevărat, să cuprindă regule prea multe și forme zadarnice, căci atunci este complicată și mai rău te încurcă. Nu trebuie însă să fie lipsită de formele și regulele trebuincioase, căci atunci e neindestulatoare și dă loc la arbitrar. Principalul izvor al arbitrarului este controversa, căci ea lasă drumul liber relei credințe și favoritismului. Ea înlesnește, prin urmare, specula justiției, discoragiând pe omul de bună credință. Cu controversa se înlătură cu totul principiul constituțional, sfânt și protegitor al egalității de drept, legea nefiind aceeași pentru toți.

Din cauza numeroaselor sale lacune¹⁾, a antinomiilor și a unor redacții obscure în formularea ideii, actuala procedură a dat loc la controverse cari se numără cu zecimile, fiind chiar mai multe în același articol. Insași Inalta Curte de justiție și casație a admis mai multe soluții pentru aceeași chestie, schimbând chiar în același an jurisprudența sa, cum, spre exemplu, în materie de perimare și altele. Ce devine în acest sistem *legal* cuvântul hotaritor al înființării Inaltei Curți de casație, că «ea stabilește unitatea de legislație»?

Dacă la neajunsul controverselor adăugăm și neajunsurile ce nasc din obiceiurile practicanților procedurii, cari, lăsați în voia lor, complică formele și lungesc judecățile, nu în interesul justiției, dar al lor, înțelegem lesne cum procedura, dupe expresia unui jurisconsult, s'a transformat într'o artă nesigură, într'o știință ocultă.

Pentru a da procedurii civile toată siguranța posibilă, am căutat să taiu controversele, să dau textului o redacție lămurită și să umplu golurile. În această privință am căutat, pe cât s'a putut, să țin seamă de jurisprudențele stabilite de Inalta Curte de justiție și casație. O mai puternică lumină, un mai experimentat conducător la noi nu puteam găsi. Prin natura sa, din toate codurile, cel de procedură civilă are un caracter mai practic. Legea de procedură civilă este o lege dinamică, tot-d'auna în mișcare, în raport cu felul impricinatului și al judecătorului. Obiceiurile o

¹⁾ Vezi discursul d-lui Gr. Lahovari, președinte de secție la Inalta Curte de justiție și casație, pentru deschiderea anului judecătoresc, 1 Septembrie 1899. — Vezi materia jurisdicțiunii grațioase.

influențează mai mult de cât pe cele-alte legi. De aceea și Inalta Curte, regulatoare supremă a tuturilor judecăților, a avut în aplicarea codului de procedură civilă privilegiul de a lucra cu mai multă originalitate.

O altă preocupare, în îndreptarea actualului cod de procedură civilă, a fost stilul și limba în cari trebuiesc redactate articolele.

Legea de procedură, având un caracter de utilitate și practică zilnică, trebuie să fie cât se poate de clară, pentru a fi cât se poate de mai lesne și repede înțeleasă, chiar și de acei ce nu știu dreptul și n'au obiceiul de a pricepe textele legii.

Neînțelegerea legii este un mare neajuns, mai cu seamă într'un Stat democratic, unde legea trebuie să fie la îndemâna și înțelesul tuturilor.

Ei bine, din punctul de vedere al clarității, al limbei, și al termenilor tehnici, codul actual în multe părți este aproape neînțeles. Lucrul se explică foarte lesne.

Origina codului nostru ne va lămuri.

Am spus că procedură civilă este alcătuită din câte-va rândueli luate din vechile noastre legiuri, — acestea au trecut în aceeași formă, — din cele mai multe dispoziții luate din procedură franceză și din altele luate din codul geneves. Temeiul însă este de origine franceză, căci chiar Bellot s'a inspirat, în partea fundamentală a lucrării sale, de dânsa.

Dar ce este procedură civilă franceză? Din toate codurile franceze este cel mai puțin influențat de spiritul secolului al 18-lea. După cuvântul lui Odilon Barrot, este încărcat de rugina veacului de mijloc. El este aproape reproduș după ordonanța din 1667, împrumutată și ea din procedură bisericească a tribunalelor catolice din Roma, procedură naturalizată în Franția prin influența papală. Acest cod este singurul în Franția care mai că n'a fost discutat, crezându-se pe atunci, ca și azi, că procedură este o simplă afacere de practică, ceea ce este adevărat în mică parte, căci procedură civilă este un complex de teorii mai abstracte de cât însăși dreptul fundamental.

Ordonanța din 1667 fiind scrisă în latinesce și în spiritul bisericeii catolice latine, e firesc lucru ca și codul de procedură să coprindă o mulțime de latinisme, adevărate barbarisme, cari au trecut în limba practică a dreptului de aș: *excepțiunea*, *incompetința ratione personae*—*ratione materiae*, *cautio judicatum solvi*, și altele.

Dacă la acest fapt istoric adăogăm și influența curentului literar al timpului când s'a redactat procedură civilă, vom înțelege de ce acest cod este scris în o limbă ce abia se poate înțelege. La 1864 suntem în plină perioadă de reacție contra cuvintelor grece și slavone. În vârtejul a-

cestei lupte, se căuta și înlocuirea multor cuvinte vechi în limba judecătorească, prin așa numitele vorbe «radicale», ce nu erau alt-ceva de cât franțuzisme mai la îndemâna tuturilor acelora, cari 'și facuseră studiul dreptului în limba franceză.

Comparând procedură penală promulgată sub Știrbei-Vodă, cu cea civilă, se poate lesne vedea ce puternică a fost influența gustului timpului în întrebuintarea cuvintelor.

Am căutat să îndreptez neajunsurile acestui obicei. Legea de procedură, mai cu deosebire, trebuie redactată cu cea mai mare limpedime a gândului și a cuvântului. De aceea, nu m'am mulțumit de a îndrepta actualul cod cu schimbări, tăieri și adăugiri. Acolo unde rânduiala legii a rămas aceeași, am prefăcut cuvintele greu de înțeles, sau străine de limba noastră obicinuită.

Istoria noastră judecătorească dovedind necesitatea reformei codului de procedură civilă, s'a făcut încercări și altă dată. Ast-fel în 1877 s'a însărcinat cu întocmirea reformei o comisiune alcătuită din cei mai de seamă oameni de legi din țară. Din diferite împrejurări, această comisiune s'a desființat de sine, fără să fi lăsat altă lucrare de cât un proiect de revizuire a articolelor din «Titlul execuțiunilor silite», datorit d-lui N. Mandrea, președintele secțiunii II a Inaltei Curți de justiție și casație.

Guvernul, din care am onoarea de a face parte, pătuns de necesitatea reformei, din cele d'ântăișile ale constituirei sale 'și-a luat greaua sarcină de a o îndeplini. De astă-dată lucrarea am făcut'o fără mijlocirea unei comisii preparatorii. Și iată de ce: Codul de procedură civilă are trebuință, mai mult de ori-care altul, de unitate de vederi, de o înlănțuire neîntreruptă a deosebitelor dispoziții. O comisie 'și împarte tot-d'a-una lucrările. Această împărțire, pe de o parte, aduce întârzieri în terminarea lucrării — lucrarea de astă dată este grabnic cerută, — și pe de altă parte dă loc la soluții contradicțoare.

În reforma ce propun, n'am desființat tot ce s'a făcut. În principiu, de la început, am înlăturat ori-ce sistem de curată doctrină concepută *a priori*, și am admis numai îndreptările ce se impun de nevoile practice judecătorești, păstrând scheletul actualului cod. Aceleași capete, aceleași articole, cu aceeași numerotație, pentru a nu pricinui greutate în aplicarea noiei legi.

Dus de aceeași idee, am înlăturat legislațiile străine fără însă a neglija studiul lor. Le-am avut însă în vedere nu cu hotărîrea de a le traduce în legi, potrivit rului obicei introdus la noi, dar cu nădejdea de a găsi soluțiile cele mai bune în casuri analoage. M'am ferit de o reformă radicală și întreagă, pătuns de ideea că aședă-

mintele și legile unei țări, pentru a înainta, trebuesc înainte de toate a fi păstrate.

O reformă generală a unui cod nici nu 'mi pare folositoare. Actuala procedură civilă, promulgată la 1865, bună sau rea, dupe trei-deci și cinci de ani de zile, a luat un caracter național, a devenit un cod românesc, a intrat în obiceiurile noastre. A veni astă-zi să modificăm în mod radical întregul cod, să schimbăm adică motorul principal al mașinei judecătorești, ar fi a crea o nouă situație de îndoueli în afacerile juridice.

Se scie că, ori-cât de bine ar fi alcătuită o lege, dânsa este imperfectă, căci nu poate prevedea totul. Această imperfecție, această slăbiciune a ei, găsesce un corectiv în jurisprudența tribunalelor și în special în controlul Curței de casație, menită a păstra unitatea legilor și a judeca nu pe imprecinați, dar pe judecători.

Legiferarea și interpretarea inteligentă și statornică sunt strâns legate între ele. Dar, o lege se face într'o zi, o jurisprudență în ani de zile. Până atunci câtă nesiguranță în afaceri! Și tocmai pentru că jurisprudența are un caracter mai practic, mai real de cât ficțiunea legii, găsim adesea-ori într'ânsa o siguranță, pe care nu ne-o poate da legea.

Iată de ce, dupe cum am spus mai sus, în această lucrare am ținut cu deosebire seamă de jurisprudența stabilită de Curtea de justiție și casație, acest înalt tribunal, care mai cu seamă în domeniul procedurii civile a dovedit că este conștient de marele rol ce-l are în mersul țerei noastre.

Încă un cuvânt înainte de a intra în arătarea planului special și amănunțit al acestei lucrări.

Nu'mi închipuesc că cu această lege am isbit de neputință ori-ce șicană, că am împeditat ori-ce străgănire în lupta pentru drept. Ar fi o iluzie prea chimerică, cu totul nepotrivită cu mica experiență ce am în ale judecăților. O lege nouă poate să taie fraudele vechi, nu poate nici o-dată să oprească stîrnirea altora. Neputința însă de a face tot binele, nu trebuie să ne împedice ca să 'l facem pe cât putem.

II

Trecem acum, D-lor, la spiritul și redacțiunea textelor modificate.

Observăm mai întîi, că reforma actualului cod de procedură începe de la cartea II, art. 54 înainte. Și aceasta pentru că în cartea I se reglementează procedura la judecătoriile de pace. Cum însă această materie s'a modificat radical cu prilegiul legii organice a judecătoriilor comunale și de ocoale, din care face parte integrantă,

am crezut că este bine să lăsăm de o cam-dată așa cum sunt rînduelile cărței I.

Nu doară că și această lege organică n'ar avea trebuință de îndreptări însemnate. Este mai nemerit însă, pentru a înlătura ori-ce confuziune și antinomie, ca, dupe ce acest proiect se va transforma în lege, să se facă și modificarea procedurii la judecătoriile de pace, în concordanță cu dânsa și în aceleași vederi.

În capul întîiului al cărței I se determină regulele de competență, fără a mai vorbi ca și actualul cod de mijlocul împăcaciunii. N'am admis concilierea prevădută în legea judecătoriilor de pace, pentru că experiența a dovedit că Adunarea constituantă francesă, inspirată de ideile filosofice ale secolului XVIII, își făceau o adevărată iluzie când credea că, prin încercarea judecătorului de a împăca pe părți, s'ar putea curma pricinile.

În art. 54 am proclamat plenitudinea jurisdicției tribunalelor române pentru toți locuitorii țerei. Am tăiat ast-fel controversa, care în Franța, în contra ideilor timpului și adevăratei doctrine asupra suveranității naționale, se rezolva în sensul restricțiunii jurisdicției.

Tribunalele române sunt, de acum înainte, fără îndoială, competente de a judeca pe străin în materie civilă, ca și în materie comercială. E adevărat că va fi loc în asemenea pricină la aplicarea legii străine; faptul acesta nu ne-a oprit de a le recunoaște deplina competență, căci și în sistemul contrariu judecătorul țerei poate să fie chemat a aplica legea străină; spre exemplu: când i se cere executorul pe o sentință străină, sau când judecă capacitatea unui străin în proces cu un român.

O altă modificare adusă acestui articol este suprimarea cuvintelor «afacerile mixte», cuvinte lipsite de un adevărat înțeles juridic în sistemul procedurii noastre, și cari tocmai din această cauză au dat naștere la nesfârșite discuții.

În art. 55 și 56 am desființat competența tribunalului în întîia și ultima instanță, lăsând principiul ca ori-ce afaceri să se cerceteze în două instanțe.

Pentru ce, în adevăr, unele afaceri s'ar judeca de două instanțe și altele de una?

În art. 57 am păstrat principiul modului de determinare a valorii, dând o mai mare precizie redacțiunii articolului, de oare-ce am stabilit ca *valoarea* să se arate în însăși cererea în judecată.

În art. 58 am introdus mai multe modificări, ast-fel: a) Am introdus competența domiciliului ales admisă de mult în practica judecătorească; b) Am determinat competența în ce privește judecățile celor ce fac parte din armata permanentă, fiind mai înainte neînțelegeri în această privință;

c) Am determinat o nouă competență pentru judecarea acțiunilor născute dintr'un fapt ilicit. Mi s'a părut, în adevăr, nedrept și străgănit ca potrivit sistemului frances, și în aceste cazuri reclamantul să meargă la domiciliul pârâtului, adică al delicventului.

La art. 29 am păstrat principiul, consacrand formal derogarea convențională la competența din cauza situației imobilului.

Noul articol 61 coprinde două modificări :

a) Am stabilit ca cererea accesorie trebuie să se facă acolo unde se găsește cererea principală, resolvindu-se ast-fel cesiunea unde trebuie pornită pricina când există un garant, în sensul că : ori de câte ori garantul este solidar, el este un impricinat principal și pricina se poate porni la domiciliul său ; dacă însă nu este garant solidar, el este un accesoriu și nu se mai poate introduce cererea la domiciliul său, ci la acel al datornicului principal ;

b) Am recunoscut formal dreptul tribunalului de a judeca cererile reconvenționale, determinând caracterul lor juridic.

În art. 62 am arătat în mod lămurit până când o societate ține competența unui tribunal. În adevăr, sub regimul actualului art. 62, prin cuvântul *există*, tribunalele înțeleg mai tot-d'auna ființa societății până în momentul disoluției de drept. De aci greutate pentru impricinați în chemarea în judecată a societăților în lichidare. Aceiași idee am întins-o și în materie de moștenire.

Tot pentru înlesnirea judecării am admis și dreptul impricinaților de a se judeca la domiciliul sucursalei societății.

În partea finală a art. 64 am introdus o modificare de amănunt, pentru a înlătura controversa privitoare la competența tribunalului, când părțile aleg un domiciliu pentru executarea unui act, așa că, chiar când s'ar cere nulitatea actului, tribunalul competent este tot acela al executării actului.

Am desființat art. 65 ca inutil, de oare-ce, sau este vorba de derogarea unei competențe ce poate intra în convenția părților, și atunci dispoziția acestui articol este inutilă, sau este vorba de o competență asupra căreia părțile nu pot conveni, și atunci dispoziția actualului art. 65 este cu totul inaplicabilă.

Cap. II al proiectului coprinde rândueli privitoare la chemările în judecată, ordonanțele prezidențiale și citații.

Schimbarea făcută în titulatura acestui capitol se datorește faptului că, în art. 66 am introdus mai multe modificări, adăogând o dispoziție specială în privința ordonanțelor prezidențiale privitoare la procedura pe care francesii o numesc *Referés*.

Actualul art. 66, prin sine însăși, e de o deosebită

importanță, pentru că el determină modul regulării conflictului de drept. El este foarte laconic, pentru că în actuala sa redacțiune pare a se referi numai la prigonirile dintre persoanele fizice ; de aci însemnate discuții asupra cesiunii de a se sci, dacă persoanele morale au capacitatea de a sta în judecată și în ce condițiuni. Aceiași cesie și în privința străinilor.

Alin. II din art. 66 al proiectului înlătură discuțiunea prin redacțiunea sa.

Am admis aplicarea legei tribunalului înaintea căruia impricinatul se înfațișează cu privire la condițiunea de capacitate, pentru că dreptul de a sta în judecată interesând ordinea publică, se consideră ca făcând parte din statutul real, fiind bine înțeles că această dispoziție nu coprinde în sine și capacitatea de a exercita și cele-alte drepturi.

Tot în art. 66 am admis, ca un corolar al facultății de a pretinde un drept sau un lucru, și procedura privitoare la constatarea dreptului său lucrului cerut, când este o absolută trebuință de a se dobândi grabnic o dovadă ce ar dispărea, dacă cel în drept ar fi nevoit să aștepte până la înfațișarea contradictorie.

Această procedură, ce poartă numele de *anchetă în futurum*, în stare actuală a legislației în genere, nu este admisă.

Între art. 66 și 67 am adăogat noul art. 66 bis, determinând procedura ordonanțelor prezidențiale (*Referés*), și iată de ce :

În interesul unei bune distribuirii a justiției, care nu trebuie împedicată în cazurile urgente, puterile tribunalului pentru măsurile provisorii și conservatorii trebuie resumate în jurisdicția prezidențială, sub pedeapsă de a nu putea fi exercitate alt-fel.

Când, din pricina unei mari grabe, nu e timp de a se recurge la tribunal, forța lucrurilor cere ca presidentul să poată hotărî ; în alt-fel întârzierea înlăturării obstacolului echivalează cu tăgăda de dreptate.

Procedura la care trebuie să recurgă părțile interesate, în asemenea cas, nu e prevăzută în actualul cod. Este de sigur aci o lacună ale cărei neajunsuri se simt zilnic.

Am implinit acest gol prin acest articol, căutând a determina în mod general — o determinare specială și limitativă nefiind posibilă — cazurile în cari cei interesați pot îndrepta cererea lor presidentului tribunalului său Curței, pentru a avea o grabnică deslegare.

Jurisdicția prezidențială fiind cu totul excepțională și mărginită la cazuri cu totul grabnice, cari nu învoesc întârzieri, încuviințările prezidențiale sunt executorie prin sine însăși, dar nu pot să

aibă de cât un caracter provisoriu, chiar când au trecut prin procedura apelului.

În interesul și pentru siguranța părților, cu tot caracterul provisoriu al acestor ordonanțe, am admis ca ele să fie supuse apelului și recursului, tot în camera de consiliu a tribunalului, Curții de apel sau Înaltei Curți, însă fără citarea părților, dupe memoriile ce vor înainta.

În art. 67 am adăugat o nouă dispoziție, în vederea interesului impricinaților cari au să poarte judecata cu un incapabil, ca în cas de pericol în întârziere, când acest incapabil n'are încă un mandatar legal al său, pentru ca cea-altă parte să nu fie expusă să sufere de consecințele întârzierii ce se pricinuesce până la instituirea unei reprezentanțe legale, presidentul tribunalului este în drept să dea incapabilului un mandatar ad-hoc în acea pricină (mandatar ad litem).

În art. 68 am admis principiul, consacrat și de legea timbrului, ca ori de câte ori există aceeași cauză generatrice, să se poată face proces de mai mulți reclamânți împreună, sau în contra mai multor pârțiți.

Această dispoziție, care n'a existat în actualul cod, pe lângă că înlesnesce mult judecățile, dar mai are importanța că înlătură posibilitatea a două sau mai multe hotăriri contrazicătoare.

În art. 69 am introdus schimbări, pe cari le cred de o mare însemnătate și folos. Sistemul de azi dă loc la surprinderi, pot zice chiar amăgiri, în desbateri, și greșeli în hotăriri, căci constituirea litigiului — legarea pricinei — și desbaterile, pot să se modifice până în momentul chiar al dărei hotăriri, fără încunoscințarea părții protivnice, dacă ținem seamă de schimbările și adăugirile ce se aduc în concludsiile scrise. Pentru a înlătura aceste neajunsuri, și în interesul unei bune distribuirii a justiției, părțile sunt datoare să fixeze punctele de fapt și de drept asupra cărora sunt în neînțelegere. Trebuie să se scie mai d'inainte ce chestie are să deslege judecătorul. Această procedură are și folosul de a da mijlocul punerii în cauză a tuturilor părților cari ar avea interes să figureze, precum garanții și intervenenții. Ast-fel, mai d'inainte impricinatul va ști ce are de dovedit și demonstrat, judecătorul ce are să judece. Nu vom mai avea cu acest mod apărări nepregătite și schimbătoare. Multe tactice vor fi dejucate, dar atât mai bine.

Cu acest sistem vom înlătura și ușurința cu care se pornesc multe judecăți.

Această procedură nu este cu totul nouă. În Anglita practica a dovedit că procedura « writ at issue » a dat foarte bune rezultate. Iar în vechiul nostru drept găsim obiceiul « Révașelor dom-

nesci », prin cari se încunoscința pârțul de toate cererile și dovezile pârșului.

La partea finală a art. 69 am adăugat un aliniat cu privire la locul unde urmează a se îndeplini procedura, împedcând tot-o-dată putința de străgăniri prin schimbarea domiciliului, fără, cunoscința părții protivnice.

În partea finală a art. 69 am prevăzut nulitatea petiției, fără însă de a precisa cauza nulității, ci rămâne ca judecătorul în fapt să aprecieze, dacă petiția este îndestul de motivată prin indicările ce coprind.

Modificarea articolului 70 este o consecință și o complectare a principiului dezvoltat în articolul precedent. Azi comunicarea actelor și nesiguranța persoanei în drept de a lua cunoscința de termen, sunt mijloace de continue amânări. Prin modificarea introdusă în articolul 70 aceste mijloace de străgăniri sunt înlăturate. Părțile sunt datoare înainte de ziua judecătoarei să și comunice actele, depunând la dosarul cauzei și procurele în cas că ele lucrează prin mandatari.

În aceeași ordine de idei, este făcută și adăugirea din art. 71, dupe care presidentul, dispunând citarea părților, încuviințează și chemarea la interogatoriū sau și chemarea martorilor propuși, rămâind ca judecata să se pronunțe la înfățișare asupra admisibilității.

Schimbările și adăugirile din art. 72 sunt făcute pentru concordanța și complectarea articolelor de mai sus. Iar partea finală se referă la casurile de amânare, cari nu trebuiesc acordate de cât cu multă scumpătate.

Pentru a curma controversele ce au născut din actualele articole 74 și 75, privitoare la predarea citațiilor, precum și pentru a împlini lacunele în privința citării unor anume pârțiți, am schimbat în mod radical textul acestor două articole, precisând procedura citațiilor, dupe care urmează a se face și înmânarea hotăririlor, și am adăugat dispoziții privitoare la citarea acelor ce locuesc în hoteluri, cei din închisoare, acelor bolnavi la spital și fără domiciliū, a gradelor inferioare din armata activă, din rezervă sau miliții, când sunt concentrați, a militarilor cari se află cantonați în țară străină și a membrilor corpului consular.

Tot-o-dată, pentru cei cu domiciliul în țară străină, față cu amânările la cari dedea loc dificultatea împlinirii procedurii pe cale diplomatică, pentru înlesnirea impricinaților, am înlocuit această citare prin trimiterea citației într'un plic recomandat.

În privința moșnenilor, pentru mai multă siguranță în îndeplinirea procedurii, și pentru a nu o mai lăsa în sarcina primarilor, cari de multe ori sunt parte interesată, fiind și ei între moșneni,

am însărcinat pe portărel să se transporte în persoană la localitate, dupe încunoscintările ce va face mai d'înainte primarului de sosirea lui.

Pentru eficacitatea acestei procedurii, am prevăzut și pedepse pentru acei ce împedic regulata ei îndeplinire.

Prin modificarea introdusă în art. 77, am făcut mai riguroasă sancțiunea îndatoririi agenților însărcinați cu îndeplinirea procedurii.

La art. 78 am prescurtat termenul întâelor citații la 30 de zile pentru pricinele între părți cu domiciliul în țară, și la 40 de zile pentru cei cu domiciliul afară din țară, determinând și timpul de când acest termen trebuie să curgă. Cred că aceste termene, ast-fel stabilite, sunt îndestulătoare de a pune pe partea protivnică în poziție de a se putea apăra.

În cap. III, privitor la atribuțiile ministerului public, am determinat mai precis casurile când și unde ministerul public trebuie să fie ascultat, înlăturându-se cu totul asistența sa în cele-alte casuri.

Am precizat asemenea înlocuirea procurorului printr'un judecător sau avocat, în cazul absenței sale.

În cap. IV am făcut diferite modificări de redacțiune mai limpede și precise.

În cap. V am introdus următoarele modificări :

Cu sistemul actualului art. 91, dupe care procesele se înfațișează dupe ordinea intrării, se aduce o mare pagubă de timp, și chiar străgăniri, judecătorilor, părților împlicate și mai cu seamă avocaților. De aceea am împărțit cauzele în două categorii : unele supuse la o amânare sau suspendare sigură, acestea se vor striga și amâna de la începutul ședinței, și altele cari sunt în stare de a se judeca. Acestea se vor lua în cercetare dupe amânarea celor d'ânteu.

În art. 93 am introdus două modificări : a) Nu se mai face de cât o singură strigare a pricinilor, și b) Pentru a curma răul obiceiului ce 'l au unele părți prigonoare de a amâna de nenumărate ori pricinile, îngreunând judecățile și încărcând prea mult condica de procese, în dauna celor-alți împlicate, am introdus o nouă dispoziție prin care, dacă părțile amână pricina de trei ori de bună voe, ea nu se mai pune în stare de judecată, de cât dupe ce reclamantul plătesce o nouă taxă de acțiune, opoziție, apel, etc., dupe instanța la care pricina e pendinte.

Prin modificarea introdusă în art. 94 în primul aliniat, am pus în concordanță acest articol cu principiul mandatului civil, că retragerea lui nu se poate opune părții protivnice, de cât de la data încunoscintării.

În partea finală a acestui articol am făcut o

adăugire de o însemnătate, o recunosc, destul de mare. Se știe că, ca o garanție a egalității de drept, un mare principiu constituțional asigură fie-căruia dreptul de a nu putea fi sustras de la judecătoria săi firesci. Practica însă, a găsit un mijloc foarte comod de a înlătura această garanție constituțională, înfațișându-se înaintea judecătii și cu avocați înrudiți cu judecătoria în grad oprit de lege, ca să 'i poată face recusabili, și să lipsească ast-fel pe partea protivnică de dreptul ce 'l avea de a fi judecat de acel judecător. Din cauza multelor rudenii, în cele mai multe ocoluri judecătorești, acest obicei ia proporții îngrijitoare. Este de interes public și în folosul moralității judecătorești de a 'l curma. De aceea am introdus aliniatul final al acestui articol.

Actualul art. 95, prin laconismul său, pare a consacra vechiul sistem judiciar, dupe care lupta pentru drept este un adevărat duel între două părți combatante, ce se găsesc față în față înaintea judecătorilor, cari n'au altă misiune de cât aceea a martorilor, pentru a supraveghia la alegerea armelor și îndeplinirea condițiilor de luptă, fără nici un drept de inițiativă și mijlocire în cercetarea pricinii. Acest sistem nu mai poate fi admis, pentru că el lipsesce cu totul de apărare pe aceia cari n'au mijloace de a se reprezenta sau asista în judecată de avocați abili și experimentați. Dreptatea nu mai poate fi opera talentelor și meșteșugurilor ce se găsesc în luptă. Iată de ce în mărghinirea prescripțiilor legii, în privința admisibilității și producerii probelor, admitând, prin urmare, sistemul probelor legale, am lăsat și intimei convincții a judecătorilor dreptul de a avea înțurirea sa în distribuirea justiției ¹⁾.

Apărarea, prin urmare, se poate face, încă odată zic, în marginile probelor legale, și din oficiu. De altmintrelea, principiul acesta bine-făcător a fost de mai mulți ani introdus în justiția judecătoriilor comunale și de ocol, și nu vedem pentru ce nu 'și-ar avea însemnătatea sa și în pricinile de o mai mare valoare. Iată de ce am alcătuit noua redacțiune a articolului 95 din proiect.

În art. 97 am hotărât ca actele părților, odată depuse, nu se mai pot retrage, ele rămân câștigate pricinii, spre a se evita fraudă.

Actualul art. 104 'l-am desființat și înlocuit printr'o nouă rânduială.

În redacțiunea sa actuală, art. 104 prevede o procedură convențională scrisă pentru cauzele simple. Această procedură mi s'a părut inutilă și de fapt inaplicabilă.

În principiu, ideea mai multor proceduri —

¹⁾ Cui jurisdictio data est ea quoque concessa videntur sine quibus jurisdictio explicari non potuit. (L. 2 de jurisdictionis 2. 1)

ordinară, sumară, scrisă — 'mi pare inadmisibilă. O procedură saă este bună, garantează dreptul, și atunci trebuie admisă pentru toate afacerile, saă este neindestulătoare, costisitoare, și atunci trebuie înlăturată peste tot, părțile fiind libere de a se judeca când vor, cum vor și de către cine învoesc, în marginile capacității și a legii constitutive a tribunalelor.

Noua dispoziție a art. 104 e privitoare la jurisdicția camerilor de chibzuire (grațioasă), de care actuala procedură nu vorbește, de și dreptul fundamental în mai multe cazuri o prevede.

Din această lacună au născut mai multe controverse, dintre cari cea mai însemnată e privitoare la dreptul de apelație în această materie.

Misiunea justiției nu e numai de a judeca conflictele de drepturi și de fapte dintre locuitorii unei țări. Sunt o mulțime de interese cari se găsesc în mâini prea slabe, a zis un ilustru magistrat frances, pentru a fi apărate. Mai sunt și drepturi și interese de familie cari ating ordinea publică, interesul Statului. Aceste drepturi nu pot fi lăsate fără supraveghere și control. În acest scop e creată jurisdicția grațioasă, pe care unii autori o numesc și voluntară. Ea are datorii de tutelă judiciară, precum sunt cazurile prevăzute de codul civil la tutelă, absență, autorizările femeii în materie dotală saă pentru alte cazuri; de supraveghere în interesul ordinii publice, precum în materie de adopție, rectificarea actelor stărei civile. Camera de chibzuire e competentă chiar și în cazurile neprevăzute anume de lege, când mijlocirea ei este necesară pentru validitatea actelor pe cari le autorisă, precum punerile în posesie, încuviințări de sechestre asigurătoare, liberări de bani, etc.

În această materie nepublicitatea este regulă.

Dispozițiunea ce am introdus în locul actualului articol 104, de și nouă ca text, este însă de mult primită de practica noastră judecătorească, înainte chiar de promulgarea actualului cod civil.

Pentru a înlătura ori-ce discuție, am reglementat dreptul de apel, recunoscând totuși puterea executorie a acestor hotăriri din momentul ce au fost date, dupe însă și natura lor.

În ce privește însă caracterul lucrului judecat, nu e cu putințe a'l recunoaște unor asemenea hotăriri, de oare-ce autoritatea lucrului judecat presupune un conflict de drept între două saă mai multe părți și o judecată contradictorie.

La cap. VI am schimbat titulatura. În loc de a zice: «*Excepțiunile* ce se propun.....» am pus cuvântul «*Apărările*», de oare-ce cuvântul *excepțiune* din vechiul formalism roman, nu și mai are înțelesul astăzi, mai cu seamă că așa zisele excepțiuni nu sunt de cât adevărate apărări ce părțile opune chemărei sale în judecată.

În art. 106 am adăugat cuvântul «*persoană*», ca să precisez mai mult că și persoanele morale străine, și nu numai cele fizice, pot fi supuse la darea cauției.

De asemenea am căutat ca, printr'o redacțiune mai lămurită, să determin cărora dintre străini se poate cere cauție, actuala redacțiune dând loc la multe discuții și controverse.

Este bine înțeles că stipulațiunile convenționale internaționale, și păstrează deplina lor putere legală, nederogându-se la dăsele întru nimic prin această dispoziție.

Prin noile dispoziții ale art. 108 și 109, am reglementat apărările ce trebuiesc opuse cu privire la competența tribunalului, înlăturând cu totul cuvintele azi neînțelese de *incompetință din cauza persoanei și din cauza materiei*, cuvinte cari, luate în sensul literal, dau chiar loc la confuziuni:

a) Am hotărît că numai necompetința privitoare la ordinea constitutivă a judecății, la categoria din care face parte tribunalul, are un caracter de ordine publică și se poate invoca pentru prima oară chiar înainte Curței de casație (art. 109);

b) Am admis principiul plenitudinii de jurisdicție pentru tribunale de întâia instanță, și, ca consecință a acestei idei și a principiului din art. 109, am tăiat controversa relativă la incompetința în materie comercialo-civilă, urmând jurisdicția deja stabilită de Înalta Curte de casație;

c) Pentru a înlătura străgănilile la cari adesea dau loc apărările de incompetință, ce de mulți se repetă și d'inainte tribunalului din nou investit, expunându-se ast-fel impricinatul inexperienced la cheltueli și amânări, am îndatorat pe partea care propune incompetința să declare care e instanța competente de a judeca, rămânând ca judecata să hotărască, cu ocaziunea judecării incompetinței, care este tribunalul competente.

Pentru aceiași rațiuni, am dispus ca instanța de trimitere să judece pricina fără altă cerere introductivă și altă plată de taxă.

În sistemul actual al legii *litispendența* și *conexitatea* nu sunt prevăzute, fiind lăsate la aprecierea judecății, ceea ce a dat naștere la multe discuții și dificultăți în practică. De aceea am desființat art. 110 ca inutil, și în locul lui am reglementat *litispendența* și *conexitatea*, determinând și condițiile, când este loc, ca aceste dispoziții să fie aplicate. Cu chipul acesta am înlăturat și arbitrariul la cari ele puteau da azi naștere, nefiind de cât cesti de fapt.

Actualul art. 111, prin redacțiunea sa lipsită de precisiune, lasă loc la discuție în privința actelor de procedură, a căror nulitate trebuie propusă înainte ori-cărei apărări. De aceea am determinat de cari acte de procedură este vorba,

Tot din cauza vișului de redacțiune a art. 111, azi este o neînțelegere asupra dreptului ce l are partea care a răspuns la strigarea pricinii, să ceară amânarea pentru motivul că n'ar fi fost bine citată. Prin noua redacțiune am curmat acest mijloc de străgănire, nulitatea citației acoperindu-se prin prezentarea părții.

Până azi cestiunea de a se ști în ce ordine trebuiesc propuse diferitele apărări cari preced cercetarea fondului, a dat loc la mari discuții și controverse. Am tăiat aceste controverse și înlăturat discuțiile, precisând, în art. 111 bis ce am introdus, ordinea propunerii lor.

Prin modificările aduse în art. 112, 113 și 114 în materii de garanție, am înlăturat mijloacele de împedirea judecății acțiunii principale, consacrand totuși dreptul celor ce au interes legitim, să poată face și judeca chemările în garanție odată cu cererile principale.

În cap. VII am introdus dispoziții de deosebit caracter, unele referitoare la alcătuirea hotărârilor și judecata divergenților. Din simpla lor citire se poate vedea utilitatea lor și înlăturarea unor controverse.

În art. 124 am reglementat opozabilitatea mărturisirilor și declarațiilor ce părțile fac în timpul cercetării pricinii, ca o siguranță pentru cel ce a făcut mărturisirea.

În art. 129 am adăugat și cazul de *pericol vedit în întârziere*, arătând și cum termenul de grație poate fi compatibil cu execuția provizorie.

Am introdus această dispoziție ca o favoare pentru datornicul nenorocit, care să poată dobândi termen de plată, fără să pună în pericol interesele creditorului.

Am combinat art. 129 și 156 pentru a înlătura contradicția și lipsa de logică a acestor două texte, acordând execuția provizorie în diferite moduri, nu dupe natura afacerii, ci dupe cum dânsa se judecă în lipsă sau contradictoriu.

În art. 137 am stabilit același fel de înmânare a hotărârilor, fie ele date contradictoriu, fie date în lipsă, desființând cu chipul acesta dispoziția art. 158, care mai că nu'și mai avea aplicarea în practică, dupe jurisprudența stabilită de Inalta Curte de casație, și dădea numai loc la controverse acum înlăturate.

La cap. VIII am modificat art. 140 și 146 în sens de a se condamna partea care perde procesul la orice cheltueli pricinuite din cauza judecății, fără împedirea despăgubirilor cuvenite, coprinzându-se și o plată de avocat dupe chibzuiala judecății.

La art. 145 am adăugat condamnarea grefierilor și portareilor chiar din oficiu, când, prin

greșeala lor, au dat loc la vre-o vătămăre a imprecinațiilor.

La cap. IX am introdus următoarele modificări: Am rezolvat controverse privitoare la imprecinatul care are drept de opoziție, dând acest drept numai aceluia care n'a răspuns la strigarea pricinii sale, sistemul procedurii noastre neadmițând deosebirea de lipsa prin neprezentare și lipsa prin neapărare.

Art. 149 l-am modificat în sens că, în lipsa reclamantului, i se respinge cererea față cu toți, chiar dacă numai unii din părți se presintă. Am dat această soluțiune pentru a împedica divisiunea instanței, prin suspendare față cu unii și respingere față cu alții, și posibilitatea hotărârilor contradictorii.

În noua redacțiune a art. 151 am tăiat controversele ivite în diferitele spețe ale acestui articol, prin neprezentarea unuia din reclamanți, unuia din moșneni, unuia din administratorii persoanelor morale sau stabilimentelor publice, sau a unuia din părți.

Am introdus în mod expres pe moșneni în dispoziția finală a art. 151, urmând aceeași idee a personalității juridice a cetei moșnenilor din punctul de vedere formal al procedurii, idee care a predominat și în alcătuirea art. 75, privitor la citarea lor.

Am asimilat cu moșnenii și pe locuitorii improprietariți și neîmpărțiți.

Art. 153 l-am desființat ca rămas inutil, în urma noii redacțiuni a art. 137.

În art. 154 am desființat justificarea opoziției, procedură rămasă de mult timp un adevărat simulacru.

Am dispus tot odată, pentru evitarea străgănilor, condițiile opoziției și justificarea plății taxelor.

Am modificat redacțiunea art. 155 spre a învedera și mai bine că nu numai termenul de opoziție sau apel, dar și timpul cât ține judecata în opoziție și apel, executarea hotărârii nu se poate face.

Art. 156 l-am desființat, fiind contopit cu art. 129.

Am dat o altă redacțiune art. 157, în concordanță cu principiul admis că opoziția nu se mai justifică.

În cap. X am precizat la art. 160 că judecata nu este legată de jurământul supletoriu.

În materia verificării de scripturi am simplificat procedura, ca această măsură pregătitoare să nu mai dea loc la atâtea amânări, combinând dispozițiile art. 171 și 174, cele din art. 172 cu art. 178, precum și cele din art. 173 cu art. 179 și desființând pe cele rămase inutile.

Este bine înțeles că verificarea de scripturi nu este aplicabilă de cât la actele sub semnătură privată, potrivit și art. 1178 din codul civil, afară de cazul de înscriere în fals, care e aplicabilă ori-cărui acte.

La art. 183 am hotărât ca recursul în această materie să fie suspensiv de executare, căci dacă s'ar executa hotărîrea prin care se admite distrugerea unui act, recursul n'ar avea nici aplicațiune și nici un efect posibil.

În secția II a acestui cap. X am modificat următoarele dispoziții:

Actualul art. 186 nu'și mai avea aplicațiunea dupe noua redacțiune a art. 70 și îndatorirea pusă reclamantului de a propune martorii de la început. Am crezut însă nemerit să introduc o nouă dispoziție când necesitatea acestei probe s'ar ivi din desbateri. Pentru ca și în acest caz imprecinații să nu fie supuși la străgăniri, am prevăzut ca lista de martori să se propună de îndată, ca să fie timp suficient pentru citarea lor, și pricina să nu se mai poată amâna pentru lipsă de procedură. Această dispoziție, pentru mai multă eficacitate, am prescris'o sub pedeapsă ca propunătorul să nu se mai poată folosi de această probă, în cas de neurmărire întocmai a acestei rândueli.

Articolul 196 coprinde formula jurământului, pe care o vom regăsi și în articolul 240. Aci ne aflăm în fața uneia din cestiile cele mai grele și mai mult desbătute, cestiie asupra căreia jurisprudența noastră și doctrina legislativă nu este încă definitiv fixată. Nu vom discuta utilitatea și legitimitatea jurământului, admis prin însăși Constituțiunea Statului român. O altă întrebare însă se pune: jurământul este un act civil sau religios? Dacă este act civil, el trebuie să fie același pentru toți. Dacă este act religios, el se face dupe credința și ritul celui ce jură. Potrivit tradițiilor noastre, tradiții cari au determinat și caracterul căsătoriei, m'am oprit la ideea că jurământul trebuie păstrat ca act civil și religios. Așa fiind, cum se va presta? Mijloci-va în facerea lui, când este în cauză un imprecinat creștin ortodox, preotul bisericeii? Când jurământul se prestează de un necreștin, în ce va consta solemnitatea? Va veni preotul bisericeii sale în pretoriul tribunalului, sau se va duce judecătorul delegat împreună cu imprecinatul la biserică lui? Și dacă imprecinatul este cu adevărat liber cugetător, sau se dă de așa, care va fi solemnitatea?

Iacă atâtea cestiuni, la cari este cu neputință de ada un răspuns generic și precis, din cauză principiului libertății conștiinței religioase ce se găsește în luptă cu dispoziția legii civile. În această grea situațiune de drept și de fapt, — căci reaua credință va fi tot-d'auna gata de a vorbi

în numele marelui principiu al libertății conștiinței, — am crezut că soluția cea mai bună este aceea pe care o găsim în art. 196, 240 și 241 ale procedurii azi în vigoare. În lipsa unei reguli de drept pentru toate casurile, cestiunea se va rezolvi în fapt. În fie-care speță judecătorul rămâne liber de a aprecia sinceritatea martorului său părții care are să jure, modificând el (judecătorul) formula jurământului dupe cum prescrie religiunea — conștiința — celui ce va jura.

Aceeași soluție se impune și în privința prestării jurământului ce ar avea să presteze miniștrii ori-cărui cult.

Din punctul de vedere al principiilor juridice, această soluție n'are nimic de anormal într'ensă. Din momentul ce legea recunoaște jurământului și un caracter religios, tot ce privește solemnitatea religioasă rămâne în aprecierea de fapt, în puterea discreționară a judecătorului, fără ca hotărîrea sa să poată cădea sub controlul Inaltei Curți.

În ce privește formula jurământului legal, mai bine zis de drept comun, am modificat textul, intercalând în aliniatul al 3-lea cuvintele «..... Dumneșeu, care știe toate», cuvinte de natură a deștepta și mai mult conștiința celui ce jură.

Am desființat art. 200 ca inutil, presidentul având direcția desbaterilor și polița ședinței, cum s'a arătat mai sus.

În art. 203 am prevăzut ca despăgubirea la care martorul are drept să poată să și-o urmărească de îndată, și în acest scop condamnarea se va face în aceeași ședință, prin o osebită încheiere, care este executorie.

În art. 210, am menținut comisiile rogatorie pentru ascultarea martorilor cari se află cu șederea în prea mare depărtare, dar am adăugat ca această ascultare să se facă față cu părțile sau dupe citarea lor, ca imprecinații să poată pune chestiile ce le cred folositoare martorilor. Această dispoziție era necesară în interesul deptului de apărare al imprecinaților.

În materia expertiselor am precizat în art. 213 cum trebuie să se fixeze numărul experților.

În art. 216 am adaus, atât în interesul justiției, care se vede nevoită câte o-dată să recurgă la oficiul experților cât și în interesul experților, mai multe dispoziții, prin care, pe de o parte, experții trebuiesc să îndeplinească sarcina lor, fără de a se putea sustrage de cât din cauze cu adevărat bine-cuvântate, iar pe de altă parte am asigurat plata onorariilor ce tribunalul le va fixa o dată cu numirea.

Prin dispoziția finală a acestui articol se evită cât mai mult expertise părtinitoare și lucrările experților vor fi cât mai puțin bănuite.

La art. 218 am adăugat un aliniat final, prin

care se taie controversa dacă expertul poate lucra la fața locului fără citarea sa în prezența impričinaților. Pentru ca să nu se mai dea loc la anularea lucrării sub cuvânt că ea nu corespunde realității, am hotărît ca ori-ce lucrare să se facă dupe citarea părților la fața locului.

La art. 219 am adăugat dispoziții prin care experții sunt obligați a 'și depune raportul în termenele fixate de judecată cu sancțiuni în cas de neurmărire, pentru ca experții să nu poată ține judecata în loc, dupe placul lor, cum se întâmplă acum foarte des.

În vedere că expertul depune jurământul prevăzut de art. 196 «că își va împlini sarcina cu credință», am precizat în art. 223 modul depunerii jurământului.

Art. 226, 'l-am pus în concordanță cu art. 80 și următorii.

Pentru ca interogatorul să nu mai fie un mijloc de străgănire, am determinat în art. 227 condițiile anume ce trebuie să îndeplinească ca el să fie admis. În adevăr, ce este interogatorul alt-ceva de cât apelul pe care o parte 'l face la conștiința celei-alte părți. De la recunoașterea sa nerekunoașterea părții adverse depinde soluția pricinii; ast-fel fiind, am cerut pentru admiterea interogatorului aceleași condiții ce se ved puse și la jurământul hotărîtor.

Una din cestiunile mult discutate, și care a dat loc la diferite hotărîri cu soluții diferite, a fost și aceia de a se ști când și cui trebuie să se comunice mai d'înainte în scris punctele interogatorului.

Interogatorul trebuie să fie privitor la fapte personale, nu se poate admite chemarea în instanță în persoana a unui administrator sau director al unei societăți sau stabiliment public, pentru a răspunde la cestiuni de care el, în cele mai multe cazuri, poate să fie străin cu totul.

Pe lângă aceasta pentru ca recunoașterea pe care o parte o face la interogator să fie opozabilă acelei părți, trebuie să emane de la persoane capabile de a obliga societatea sa administrațiunea. Ori, în societățile cari se administrează după statute, declarațiile ce s'ar face de director, dacă densusul nu este îndreptățit la aceasta prin statute, nu vor avea nici o forță obligatorie față cu societatea.

Pentru a curma discuțiile și a da efect legal interogatorului, am modificat textul actual al art. 233, dându-i o redacțiune precisă și lămurită, și stabilind ca interogatoriul să se comunice și la toate societățile «care se guvernează de statute recunoscute potrivit legei».

Dispoziția actualului art. 234 părându-mi prea gravă, am atenuat prin noua redacție a acestui

articol efectele nevenirei celui chemat a răspunde la interogatoriū

În interesul impričinaților am adăugat în art. 236 ca interogatorul, când se face prin comisie rogatorie, să fie făcut față cu cea-altă parte, saū cel puțin după chemarea sa formală.

În sistemul actual al art. 237 judecata poate să defere jurământ uneia din părți de la sine. Acest jurământ numit jurământ supletoriū, menit să concure la convingerea judecătorului în cas de necomplectă probă pentru saū contra dovedirii unui drept, dă loc în practică la părtiniri și hotărîri a căror soluție depinde de conștiința uneia din părți, la care însă cea-altă parte, din diferite considerații, nu voește să se refere.

La jurământul hotărîtor partea care 'l defereă determină punctele și 'l formulează, pe când la jurământul supletoriū partea care e interesată n'are nici un amestic.

Cred dar, că este mai bine de a se desființa cu totul acest mijloc de dovadă, rămânând ca părțile să 'și administreze probele așa cum le vor găsi ele mai bine.

De aceea am modificat textul art. 237 și am caracterizat numai jurământul hotărîtor (decisoriū), jurământul supletoriū rămânând numai sub imperiul codului civil, până la a sa desființare.

La acest articol am mai adăogat un aliniat final, prin care judecătorul poate respinge un jurământ hotărîtor când e deferit cu rea credință.

Această dispoziție era necesară, căci după principiul sistemului actual, jurământul nu se poate respinge, cu toate că se vede, în multe cazuri cât de nedrept și șicanator este. Acum rămâne ca, după împrejurările de fapt, supuse la suverana apreciere a judecătorului, să se determine când jurământul nu este dat în spirit de șicană și rea credință.

În art. 239 am decis ca jurământul să se prescrie de îndată, ca să nu mai dea loc la străgăniri.

Asupra art. 240 și 241 vezi observațiunile de la art. 196.

La cap. XI am introdus următoarele modificări:

În deslegarea conflictelor unele din părți au tot interesul să prelungească cercetarea pricinilor cât s'ar putea mai mult.

Unul din mijloace de străgănire cele mai usitate azi sunt intervențiile ce se improvisează, și cari, în redacția laconică a actualului art. 247, sunt un izvor nesecat de amânări.

Pe de altă parte, este invederat marele folos, și trebuința chiar, ca cei interesați cu adevărat să poată interveni în judecarea pricinilor unde și interesele lor sunt în joc, așa că mijlocul de intervenire trebuie să fie admis.

Dupe felul interesului ce cine-va poate avea într'o

pricină, am făcut distincția între acei ce intervin pentru apărarea drepturilor lor și aceia cari voesc să susțină drepturile uneia din părțile prigonitoare.

Următor acestei idei am modificat art. 247, precisând caracterele intervenției pentru admisibilitatea ei și pentru felul interesului ce susține.

Am modificat redacțiunea art. 248 spre a 'l pune în concordanță cu art. 70 și următorii, și am adăugat un aliniat prin care am determinat până când se poate face intervenția.

Intervenția făcută de cei de al treilea pentru apărarea drepturilor lor, dând loc unui litigiu prin care se dă o judecată desevirșită asupra pretențiunii lor, spre a urma principiului consacrat că fie-care are dreptul la două grade de jurisdicții, am decis că aceste intervenții nu se pot face, de cât numai la prima instanță.

Iar dacă intervenția este făcută numai ca un sprijin uneia din părți, potrivit jurisprudențelor instanțelor noastre judecătorești și ale Inaltei Curți, am admis că ele se pot face înaintea oricărei instanțe, neintroducându-se nimic nou ca obiect prin aceste intervenții, ci judecata începută continuă cu mai multă putere de o parte sau alta.

În aceeași ordine de idei am admis că ea poate fi introdusă pentru prima oară și înaintea Inaltei Curți.

Art. 250 'l-am desființat ca inutil, fiind deja coprins în art. 248.

În vedere că intervențiile să nu poată servi ca mijloc de străgănire, am modificat art. 251 în sensul ca numai părțile cari sunt deja în proces să poată cere amânarea pentru a cunoaște actele părții interveniente.

Și tot în spiritul de a evita străgăniirile am modificat art. 252, introducând noua dispoziție ca intervenientul să ia procedura cum o găsește în momentul facerii intervenției, fără a putea cere repetirea ei și față de densus.

În cap. XII am făcut următoarele modificări :

Dupe principiul că judecățile trebuie să fie cât mai scurte, și pentru ca impricinații să nu împedice judecarea altor procese și să țină condica încărcată, am modificat art. 253, punându'l în concordanță cu art. 91, alin. 2, și am adăugat un aliniat prin care cei ce vor să încarce judecata cu pricinile lor, de bună-voia, să n'o mai poată face fără o nouă plată de taxe respective a acțiunii, opoziției, apel, etc.

Am modificat art. 254 pentru a da dispozițiilor o redacțiune mai precisă.

Printre cauzele de suspensiune n'am admis și chestiile prejudiciale ce se pot ivi în timpul cercetării pricinii, s. ex.: o cestic de proprietate; și aceasta pentru că în sistemul procedurii și organizării noastre judecătorești, judecătorul competente de a judeca o pricină, este competent a judeca

orice mijloc de apărare ce s'ar propune pentru deslegarea de îndată a pricinii saū pentru amânarea ei.

În alin. c al acestui articol am prevăzut ca suspensia, pricinuită prin moartea procuratorului uneia din părți, să nu se admită de cât în timp de 9 zile de la moartea sa, pentru ca partea să aibă timpul îndestulător să nu rămăe fără apărător.

Scopul legiuitorului la alcătuirea actualului art. 257, care se ocupă de perimare, a fost fără îndoială ca judecățile să nu poată sta nedeslegate fără sfârșit. S'a presupus, și cu drept cuvânt, că cine își lasă pricina timp de două ani fără ca să se ocupe de dēnsa în mod serios, se vede că voește s'o abandone, saū n'are însăși încredere în dreptatea ce pretinde să i se facă. În asemenea cas și legiuitorul, ca să mai împuțineze numărul unor asemenea pricinii, le declară ca și cum n'ar fi existat, le perimă.

Ei bine, prin redacția sa laconică art. 257, în loc să îndeplinească scopul pentru care a fost creat, dă azi loc la mai multe străgăniri și procese de cât ar fi, dacă acest articol n'ar fi existat.

Pe de altă parte actuala redacție a dat loc la multe discuții și controverse asupra cestiunilor ;

a) Ce se înțelege prin cuvântul *judecată*? Coprinde acest cuvânt cu sens complex numai instanța saū întreaga judecată ce a avut loc până atunci? Adică, dacă cine-va obține o perimare a unei opoziții ce s'a perimat? Numai opoziția, saū hotărîrea dată în lipsă, care, prin opoziția făcută, a reintrat în discuția părților?

b) Ce se înțelege prin ultimul act de procedură, de la care să înceapă a curge termenul pentru perimare?

c) Sunt hotărîrile date asupra perimării supuse opoziției saū numai recursului?

Pentru a curma toate aceste discuții și controverse, am dat art. 257 o altă redacție precisă și, ca acest articol să corespundă scopul său, am hotărît :

Ca orice acțiune, opoziție, contestație, apel, etc., se poate perima, fără ca prin această perimare să se desființeze alt-ceva de cât actul juridic care ține legat pe impricinat în acel moment, ast-fel că cine cere perimarea unei opozițiuni nu înțelege să 'și perime acțiunea sa.

Am definit ce însemnează actul de procedură în acest articol, cu deosebire de ceea ce se înțelege în art. 111.

Am prescis o nouă procedură foarte scurtă pentru judecarea cererilor de perimare, admitând ca judecata să fie contradictorie, pentru ca partea în contra căreia se cere perimarea să aibă ocaziune a da judecăței toate lămuririle ce crede că vin

în favoarea sa, și cari poate, de altmintrelea, s'ar putea omite.

Spre a corespunde scopului legii și a se da o soluție cât mai urgentă perimărilor, precum și ca procesile să nu mai renască, am suprimat opoziția și apelul în contra unor asemenea hotăriri; am admis însă recursul, căci Inalta Curte de casație e regulătoare supremă a mersului justiției.

Tot pentru motivele de mai sus am prescurtat termenul de recurs la o lună de la pronunțare și nu am admis opoziția nici la Inalta Curte.

În sistemul actualului art. 260 există o confuzie în ce privește efectele stingerei proceselor, închiderii lor și desistării. De aceea am dat o nouă redacțiune mai lămurită și precisă a acestui articol, deosebind stingerea de închiderea procesului:

În alin. 1 am determinat cum se stinge procesul în chip desăvârșit;

În alin. 2 am admis hotăririle de expedient, cum este azi în practică;

În aliniatul final am reglementat *închiderea* procesului, care este alt-ceva de cât stingerea lui, de oare-ce reclamantul 'l poate reincepe.

Tot aci am prevăzut că în cazul când pârțitul se opune la cererea reclamantului de a se închide procesul, cererea aceasta nu se poate admite și judecata va continua.

Cu acest chip a devenit inutil și art. 261, pe care din această cauză 'l-am și desființat.

La art. 262 am adăugat în alin. final o ipoteză neprevăzută azi, și care a dat loc la dificultăți asupra modului resolvirei acestui conflict, înlăturând ast-fel ori-ce dificultate și discuție.

În sistemul codului actual nu se arată procedura judecătoreștii conflictelor de jurisdicție. Am împlinit această lacună, prin modificarea actualului art. 264, prescriind procedura ce este de urmat în asemenea împrejurări.

În art. 265 am făcut o adăugire prin care, pe de o parte am precizat că aceste hotăriri nu sunt supuse opoziției, iar pe de altă parte am prescurtat termenul de recurs la 15 zile, față cu celeritatea ce trebuie să se pună în resolvirea acestor conflicte.

În art. 266 am suprimat partea lui finală, de oare-ce, în urma legii D-lui Stătescu, din 20 Aprilie 1896, aceste cazuri nu se mai pot ivi.

Tot pentru celeritatea ce cere soluția unor asemenea incidente de strămutări, am suprimat dreptul de opoziție și apel din art. 270, admitând numai recursul.

La art. 276 am desființat alin. 9 din actuala redacție, fiind deja copriți în alin. 6, și am suprimat alin. 12, de oare-ce, dupe dispozițiile art. 94, alin. 3, acest cas nu se mai poate întâmpla.

La art. 282 am adăugat un aliniat final pe care 'l-am crezut necesar, căci judecătorul care se

crede recusabil, trebuie s'o declare el însuși, și judecătorul nu trebuie considerat cu un impricinat adversar pe care să 'l forțezi să se recuse prin interogator sau jurământ, mijloace cari nu sunt nici potrivite demnității sale.

La art. 284 am adăugat două aliniate, unul pentru ca să se pedepsească cei ce cu rea credință fac cereri de recusare numai ca să întârzie judecata, și cel de al doilea are de scop a evita o descompletare intențională a tribunalului și o zădărniciere cu rea credință a mersului judecătoreștii.

La cap. XVI, în materia revisuirii, am introdus mai multe modificări:

În art. 288, ca principiu, am hotărît că se poate cere revisuirea ori-cărei hotărâri date fie pe calea principală, fie pe cale de executare. Actuala redacție a art. 288 inițio prin laconismul său lasă loc controversei. Ast-fel, s'a zis și judecat că hotăririle date pe cale de contestație la executare, sau cu privilegiul distribuirei sumelor de bani provenite din vinzări silite, sau poprelî neconstituind lucrul judecat, nu sunt supuse revisuirii. Eroarea 'mî pare evidentă, căci lucrul judecat este consecința ori-cărei judecătoreștii desăvârșite într'un conflict de drept. De ce, prin urmare, hotărîrea dată în contestație sau cu ocazia facerii unui tablou de distribuție n'ar avea caracterul lucrului judecat?

Iată de ce am admis această soluție consacrată de marea majoritate a comentatorilor procedurii franceze și de casația română.

Tot ca principiu am admis soluția dată de Inalta Curte în secții unite prin o decisiune bine cunoscută, că revisuirea se poate face în contra ori-cărei hotăriri rămasă definitivă, fie prin apelare, fie prin neapelare.

Această soluție este mai în acord cu tradiția noastră judecătorească și cu caracterul acestei căi de schimbare a hotăririlor numită revisuire, caracter determinat și mai mult prin legea din 13 Aprilie 1885. Dacă am consacra sistemul contrariu,—acela al posibilității revisuirii numai în privința hotăririlor definitive prin apelare,—am face revisuirea aproape nefolositoare în practică, căci de cele mai multe ori mijloacele de revisuire nasc în urmă, mult timp dupe pronunțarea hotărîrii, hotăriri care la epoca dărei ei, părînd dreaptă și întemeiată, nu s'a mai apelat. Pentru ce n'am primi revisuirea dacă mai târziu se descoperă probele netemeinicieii ei și cauzele greșelii judecătoreștii? Aceste considerații au predominat atât de mult chiar pe legiuitorul codului din 1865, în cât titlul revisuirii se vede pus înaintea celui ce tratează despre dreptul de apel.

În aliniatul No. 1 al art. 288 am modificat redacția, punînd cuvintele mai în acord cu ideea și lăsînd de o parte cazul obscurității dispozițiilor

hotărîrii, cas care se vede prevăzut în art. 299.

Am suprimat cauzele de revisuire prevăzute la numerile 2, 3 și 4 ale art. 288, de oare-ce dispozițiile 2 și 3 conțin aceiași idee, iar câte trele împreună pot fi temeiul unui recurs în casație.

Am desființat asemenea dispoziția de la numărul 6 a articolului 288, de oare-ce când cel ce a pierdut pricina a îndeplinit parte din dispozițiile hotărîrii cu care cere a se scădea, el este în drept a face contestație la executare. Îndeplinirea fiind posterioară dărei hotărîrii, nu se vede eroarea judecătorului, și deci revisuirea nu poate fi admisă. Dacă „îndeplinirea“ este anterioară dărei hotărîrii, partea îndeplinitoare n'are de cât să 'și impute greșala de a nu se fi apărat în timpul judecăței. Bine înțeles că această parte se va putea folosi de alte motive de revisuire, de le va fi având.

Am desființat asemenea aliniatul cu numărul 7 al art. 288 luat din vechia noastră legiuire asupra împedărilor, această dispoziție coprinzând cauza unei contestații la executare dupe împrejurări.

Aliniatul final 'l-am desființat ca fiind un non sens, o dispoziție a cărei aplicațiune nu se poate nici precisa, nici înțelege.

Rânduiala art. 289 am lăsat'o neatinsă, fiind în cazul ce prevede acest articol una din hotărîri în mod vădit greșită. Am adăugat însă aliniatul final pentru a învedera și mai mult cazul în care este loc la recurs în casație iar nu la revisuire, și pentru a pune textul procedurii în concordanță cu acela al legii organice a Inaltei Curți.

În art. 291 am complectat categoria incapabililor cari au dreptul de a cere revizuirea.

Părțile finale a acestui articol am dat o altă redacție și mai întinsă și mai precisă pentru a tăia controversa privitoare la „omisiunea mijloacelor de apă-rare“ și la înțelesul cuvintelor „...cari nu ar îmbră-țișa toate punctele deduse în instanță“, cuvinte introduse în legea din 13 Aprilie 1885 propusă de D. Eug. Stătescu, și cari prin vagul lor au dat naștere la discuții.

Observăm dar că în cuvântul „incomplect“ intră atât omisiunea actelor importante și a îndeplinirii formelor, cât și călcarea lor. Iar prin cuvintele „toate punctele deduse în instanță“ înțelegem „capătul său capetele de cerere aduse în judecată“.

Este adevărat că ast-fel înțeles și legiferat dreptul de revisuire al incapabililor, el va constitui, de cele mai multe ori, un drept la o nouă judecată. Dar să nu ne ascundem dupe deget : acesta pare a fi fost spiritul legii din 1885 și în acest sens s'a fixat și jurisprudența Inaltei Curți. Răul aparent ce naște din acest sistem îl vom tempera scurtând termenul posibilității revisuirii.

Schimbările textelor art. 293 și 294 le-am făcut

pentru a pune în concordanță articolul 293 cu articolul 288, alin. I, 294 cu 80 și următorii.

Aliniatul *a* din art. 296 'l-am modificat pentru a 'l pune în concordanță cu art. 288 modificat.

În articolul 297 am schimbat punctul de plecare al termenului de revisuire al incapabililor fixându' l la două luni de la o comunicare specială a hotărîrii definitive de revisuit, căci, în sistemul actual al legii termenul de revisuire curgînd concomitent cu termenul de apel, revisuirea devine inadmisibilă, și, prin urmare, inutilă de cele mai multe ori. Cu chipul acesta se înlătură și controversa născută în această privință.

La articolul 299 am adăugat o dispoziție finală pentru a înlesni și mai mult modalitatea interpretă-rei unei hotărîri și a stabili principiul că, ceea ce este esențial în fixarea lucrului judecat, este determinarea dreptului (judex jus dicit), iar nu aprecierea faptului trecător și schimbător.

Art. 300 'l-am desființat, de oare-ce pare a admite sistemul procedurii franceze, dupe care instanța de revisuire (la requête civile) coprinde două proceduri:

a) Una a rescendentului (admisibilitatea revisuirii în drept); *b*) alta a rescisorului (admiterea în fond a cererii de revisuire).

Procedura noastră nu deosebește aceste două proceduri, lăsând la aprecierea judecătorului să le unească, dând o singură hotărîre, sau să le deosebască. Aceasta este sistemul art. 298 la care art. 300 actual ar părea că deroagă.

Principiul stabilit în art. 300 'l-am restrâns. Se va putea face, prin urmare, și o altă cerere de revisuire de cât cea d'ântăi, însă pe alte motive. Pentru ce am împedica îndreptarea unei hotărîri greșite, dacă prima cerere s'a respins, când se dovedește temeinicia cererii noi? Tot pentru același motiv am admis, prin noua redacțiune, că se poate face cerere de revisuire și în contra hotărîrii dată în instanța de revisuire, însă pentru alte motive, de cât acelea pentru cari s'a făcut antăia revisuire.

Ast-fel, dacă s'a cerut revisuirea hotărîrii No. 1, pentru descoperire de acte noi, și s'a respins cererea prin hotărîrea No. 2, nu se va putea face cerere de revisuire pentru descoperire de alte acte noi. Se va putea face, însă, cerere de revisuire contra hotărîrii No. 2, pentru un alt motiv, s. ex. : descoperirea martorilor falși, grație cărora s'a respins prima cerere de revisuire.

Aliniatul *c* al art. 303, în sistemul modificărilor de mai sus, devine inutil și un non sens. De aceea 'l-am suprimat.

În răspunderea judecătorilor către prigonitoarele părți — ceea ce actuala lege numește acțiunea recursorie — am introdus un principiu nou de responsabilitate. Este adevărat că acțiunea judecăto-

rească este mai grea, întâmpină obstacolile mai anevoie de înlăturat în mersul său, de cât acțiunea administrativă și cea legislativă. Este adevărat că și avem aci mai multe garanții prin instituirea deosebitelor grade de jurisdicțiune și a mijloacelor de reformă a hotărârilor. A face însă pe judecător răspunzător, ca în sistemul actual al legii, numai pentru cazul când a lucrat cu rea credință, s'a mituit s'a n'a vrut să judece (tăgadă de dreptate), este prea puțin; răspunderea este prea slabă față cu garanțiile și siguranța ce înconjoară azi pe judecător. De aceea am întins în art. 305 răspunderea judecătorului și la cazul când a lucrat cu *invederată nesciință*.

Am desființat tot o dată și dispoziția art. 310, dupe care urmărirea contra judecătorilor este supusă unei mai întîi autorisări de către Curtea respectivă sau Curtea de casație. Necesitatea acestei autorisări stînjinesce dreptul imprecinatului, și este în același timp contrarie principiului constituțional a responsabilității funcționarilor.

Judecătorul găsește o destulă garanție în situația sa și în răspunderea celui ce l urmărește dacă nu izbutesce. (Art. 315).

În art. 316 am păstrat principiul *contumax appellat*, fără însă a merge mai departe, ridicând dreptul celui judecat în lipsă de a mai face opoziție când a făcut apel. În acest sens am dat o redacție mai complectă art. 316, și am adăugat două aliniate: unul în privința semnatarului, care, dacă va fi un mandatar, va trebui să lase procura la dosar, pentru a împedica surprinderile și străgănișurile; altul privitor la ratificarea făcută în termen, tăind ast-fel discuția ivită în privința ratificărilor tardive.

În art. 317 am păstrat renunțarea la dreptul de apel, determinând modurile ei de a se face: în scris—ca și azi—și prin executarea de bunăvoie a hotărîrii supusă apelului.

Am lămurit asemenea că executarea parțială a hotărîrii nu ridică dreptul de apel pentru celealte capete din dispozitivul hotărîrii neexecutate. Ast-fel, înlăturăm discuția ce s'a ivit în această privință.

Prin modificarea art. 318 am unificat termenul de apel, dându-i același punct de plecare: primirea hotărîrii. Din momentul ce am admis principiul *contumax appellat*, pentru ce termenul de apel n'ar curge o dată cu termenul de opoziție?

Actualul art. 319, prin redacțiunea sa laconică — nelămurind felul respingerei opoziției, — a dat loc la controversă, susținându-se — și în acest sens este fixată jurisprudența — că termenul de apel curge din ziua respingerei opoziției numai când opoziția s'a respins ca nesusținută. În

interesul părților și pentru a înlătura procedura unei noi comunicări a hotărîrii, am dat o aceeași soluție pentru amîndouă casurile.

În art. 321 am introdus uă procedură expeditivă și puțin costisitoare pentru noua comunicare ce se face dupe încetarea din viață a imprecinatului. Această comunicare este colectivă, fără arătarea numelui și calității fie-cărui moștenitor. Ea se face la domiciliul deschiderii moștenirii și în ziarul de publicitate.

În art. 322 am adăugat pe lângă nevîrsnici și interziși și pe cheltuitoari puși sub consiliu judiciar pentru aceleași considerații cari au dictat acest articol.

În art. 323 am înlocuit cuvîntul „*preparatorii*“ prin cuvîntul *premergătoare*, pentru a cuprinde într'ensul atât hotărîrile propriu zise preparatorii cât și pe cele interlocutorii. Această soluție înlătură străgănirea judecăței prin tot felul de apelări înainte de judecata fondului și este în concordanță cu dispozițiile legii asupra compentinței și incompetenței.

Art. 324 am dat o redacție mai îngrijită și mai clară, pentru că dreptul de apel l' dă legea nu judecătorul.

Art. 325 azi în vigoare a dat loc la mai multe controverse din cauza legăturii lui cu art. 335 și 336. Când întîia instanță s'a declarat competentă, nemulțumitul poate face apel? Sau dreptul de apel l' are imprecinatul nemulțumit numai în cazul când s'a admis propunerea de incompetență? Hotărîrea dată asupra competenței este ea o hotărîre «preparatorie», în sensul literal al cuvîntului, dupe cum pare a se rosti art. 335 prin generalitatea sa, sau este o hotărîre preparatoare în sens de premergătoare cu caracter interlocutoriu? Ceea ce mî pare neîndois. Și în cas că apelându-se hotărîrea de incompetență, instanța de apel se declară competentă, poate ea evoca fondul dupe duhul art. 336, sau e ținută să trîmită fondul la tribunalul compentinte potrivit art. 335? Și în acest cas: trebuie să facem deosebire între tribunalul de trîmitere competent, același care a judecat cauza declarându-se incompetent și un alt tribunal, altul de cât cela admis în întîia instanță incompetentă?

Iacă o serie de cestiți cari au dat naștere la mai multe controverse rezolvate de jurisprudența tribunalelor în deosebite sensuri, controverse din cari au născut chiar conflicte de compentință foarte grave, căci s'a produs între o instanță superioară care a investit cu judecata o instanță inferioară și această instanță care persista în a se declara incompetentă.

Aceste controverse dăunătoare, căci aduc cu sine arbitrariul, nesiguranța și străgănirea, provin

din discordanța art. 323, 325, 335 și 336. Pentru a le tăia și a înlătura toate aceste neajunsuri de cari se isbește pe nedrept omul de bună credință, necunoscător în arcanele șicanei și subtilității legilor am desființat art. 325, și, ca o consecință a acestei suprimări, am înlocuit textul actual al art. 335 prin o altă rânduială lămuritoare și amănunțită. Dacă tribunalul s'a declarat pe nedrept incompetent, dreptul de apel *nasce eo ipso* pentru partea nemulțumită. Curtea, găsind apelul întemeiat, reformează hotărîrea apelată, se declară ea competente și prin substituțiunea sa primei instanțe evoacă fondul și 'l judecă. Dacă din contra apelul este neîntemeiat și Curtea ca și tribunalul încuviințează incompetința, afacerea se trimite la tribunalul competent. Tot asemenea dacă tribunalul s'a declarat competent, iar Curtea a găsit că prima instanță era incompetentă, va înainta afacerea spre a fi judecată de judecătorul competent.

În aceeași ordine de idei pentru a face să înceteze și antinomia dintre art. 336 și 323, am desființat în totul art. 336.

Actualul art. 338 vorbind de suspendarea execuției provisorie în apel, este cu totul incomplet, căci nu arată procedura ce este de urmat și nici nu menționează cazul când ceri execuția provisorie înainte de judecata apelului.

Prin modificarea acestui articol am prescrip procedura de urmat, și am precizat că se poate cere în apel, înainte de judecata fondului, și acordarea execuției provisorie, refuzate la prima instanță. Am cerut ca la darea acestor hotărîri să fie citate și părțile, pentru ca asemenea hotărîri să nu se poate obține prin surprindere.

Tot-o-dată, de oare-ce execuția provisorie se dă în casuri urgente și când este pericol în întârziere, ca aceste cereri să se resolve cât mai în grabă, am adăugat un articol final prin care am decis că aceste hotărîri se dă fără opoziție, și termenul de recurs se reduce la 15 zile de la pronunțare.

În capitolul relativ la arbitrii am făcut următoarele modificări :

La art. 341 am adăugat un aliniat final, prin care am precizat cine poate fi arbitrii. Cu modul acesta am tăiat neînțelegerea ce există asupra acestui punct, și am admis pe orî-ce persoane de orî-ce naționalitate spre a înlesni daraverile comerciale.

Actuala redacție a art 342 a dat loc la mari discuții și controverse, asupra cestiunei de a se sci dacă se pot supune arbitragiului procese deja începute, sau și cele ce se pot ivi mai târziu; dacă pactul compromisoriu era valabil sau nu. Jurisprudența a variat asupra acestei cestiuni.

Am modificat acest articol, dându'i o redacție

lămurită și am tăiat controversa, așa că pactul compromisoriu va fi pe deplin valabil.

În sistemul procedurii noastre, arbitrii ținînd loc de magistrați și fiind autorizați a încuviința orî-ce măsuri pregătitoare, nu vîd necesitatea ca la cas de jurămînt să mai intervie și un membru al tribunalului, cum o cere actualul art. 351.

Dacă ei dau hotărîri valabile și executorie, de ce să nu se poată și presta jurămîntul numai în fața lor? De aceea am suprimat intervenția membrului tribunalului în noua redacție a acestui articol.

În art. 353 nu am admis ca super-arbitrul să judece numai dupe actele părților, când înaintea arbitrilor a avut loc și desbateri prin viu grai, căci și super-arbitrul trebuie să judece în deplină cunoștință a pricinei, așa că și înaintea lui trebuie să se repete desbaterile orale.

Pentru celeritate însă, am adăugat în acest articol că, dupe indrituirea părților, super-arbitrul poate și dînsul să ia parte împreună cu arbitrii la cercetarea pricinei și să dea hotărîrea sa o-dată cu ei, ca ast-fel să nu mai fie nevoie ca apărarea să se repete din nou.

În concordanță cu cele stabilite în art. 341, că nu se cere nici o condiție de capacitate persoanelor cari pot fi alese ca arbitrii, am modificat și art. 355, adăugînd o dispoziție în sensul că, dacă arbitri sunt indrituiți prin actul de compromis, ei pot judeca numai dupe cugetul și chibzuirea lor.

La art. 356 am adăugat un aliniat final pentru înlesnirea procedurii arbitrilor.

Art. 358 'l-am modificat ast-fel că hotărîrile arbitrilor fiind asemuite celor judecătorești, și investirea lor să se facă în același fel ca la cele judecătorești.

În sistemul actual hotărîrile arbitrale sunt suseptibile numai la revisuire. Or, aceste hotărîri, executîndu-se ca și cele judecătorești, pot da loc și la *contestații*, am modificat dar art. 365, admitînd că ele sunt susceptibile și de contestație, și am determinat instanța unde contestația și revisuirea trebuie să îndreptate; cu modul acesta am coprins în acest articol și dispoziția actualului art. 367, care devine acum inutil și 'l-am desființat.

În art. 366 am determinat instanța care este competente să judece nulitatea hotărîrii arbitrale.

Arbitrii fiind asimilați judecătorilor în însărcinările lor, dupe ce au primit a fi numiți, am prevîzut în art. 370 și pentru arbitrii penalitățile prevîzute în lege pentru tagăda de dreptate, făcînd aplicabile și în privința lor dispozițiile art. 306 și următorii din acest cod.

III

Din dispozițiile procedurii civile nici unele n'au provocat critici mai vii și mai întemeiate de cât

cele cari sunt privitoare la execuția silită. Și nici putea fi alt-fel. Lupta desbaterilor, în adevăr, este mai aprinsă atunci când ea a ajuns la acea perioadă care se numește execuția hotărîrilor. Până aci dreptul câștigat era un ce platonice. În noua perioadă el ia un caracter nou. Acum și datornicul și creditorul sunt mai mult, unul apropierea învingerei, împlinirea datoriei sale, cel-lalt apropierea victoriei, realizarea dreptului său. Legea aceea care ar putea pune în acord perfect interesul unuia și altuia ar fi de sigur cea mai bună. Dar poate dăna realiza acest acord? Nu. Tot ce dăna poate face, tot ce putem cere de la legiuitor este o conciliare, o satisfacție imperfectă a acestor două interese.

O experiență de trei-zeci și cinci ani de zile ne arată că parte din dispozițiile codului nostru de procedură, relative la execuția silită, este, aci un mijloc de șicană pentru datornicul de rea credință, aci vătămătoare creditului public.

Acestea sunt în scurt cuvintele pentru cari reforma actualului cod se întinde și în această parte.

Textul art. 374, care azi, prin laconismul său, dă loc la mai multe controverse, l-am modificat determinând verificările ce are de făcut tribunalul, pentru a putea acorda executorul hotărîrilor judecătorești date în țară străină.

Art. 375 l-am modificat punându-l în concordanță cu art. 20 din legea autentificării actelor și determinând competența autorităților pentru investirea actelor autentificate de consulatele și legațiunile române din străinătate.

La art. 376 am adăugat o dispoziție finală pentru a tăia controversa ivită azi în cas de perimarea opoziției și a l pune în concordanță cu art. 257 modificat.

Art. 380 l-am desființat, de oare-ce este desființată și constrângerea corporală.

În art. 382 am desființat cazul posibilității executării pe simpla bănuială a fugei datornicului, căci ea poate da loc la multe vexații. În aliniatul *b* am introdus și risipa averei nemișcătoare pentru aceeași rațiune.

În aliniatul *d* am introdus și cazul insolvabilității de obște cunoscută (notorie).

Art. 383 am dat o redacție mai precisă și, în vederea grabnicei deslegări ce se cere, am indicat domiciliul unde urmează a se face citația părților.

Am redactat art. 386 așa în cât să concordeze cu legea vacanțelor.

Am schimbat redacția art. 387 pentru a înlătura comunicarea specială pentru executare, înlocuind-o cu somația sau comandamentul, iar art. 388 l-am pus în concordanță cu articolul precedent.

La art. 389 am adăugat o nouă dispoziție fi-

nală, în privința curgerii termenului de un an în cas de contestație, de oare-ce cel execută nu poate fi bănuț de neglijență.

Art. 390 l-am completat prin dispoziția finală pentru înlesnirea aplicării art. 382, iar în art. 391 am întins sancțiunea și la ipotezele art. 388 și 389.

Actualul art. 397 asemănând în cazul executării pe vârsnici cu nevârsnici, nu protejea îndestul pe aceștia. De aceea am dat o altă redacție, adăugând dispoziția finală privitoare la suspendarea executării până la alcătuirea reprezentanței legale, care va trebui să se facă de urgență, prin mijlocirea tribunalului domiciliului nevârsnicilor.

În art. 398 am introdus, pentru înlăturarea străgănilor, principiul încunostiințării colective ca și în art. 321, alin. 2.

În art. 399 am păstrat principiul general că contestația se poate face de orî-ce interesat sau vătămă prin executare, coprinzând ast-fel în aceeași procedură și pe însăși partea contra căreia executarea se face și pe cel de al treilea care s'ar vătămă prin executare.

Se pare la prima vedere că pentru terții contestația este inutilă, căci dăna se pot apăra în destul cu principiul relativității lucrului judecat, pe care l pot invoca pe cale de apărare. Așa este în abstracția juridică, însă în fapt terții sunt nevoiți a intra în acțiune ca să împedice o vătămă, ce odată împlinită nu s'ar mai putea repara sau cu greu s'ar dobândi îndreptarea a ceea ce s'a premejdut.

Ast-fel învederată utilitatea contestației, naște întrebarea de a se ști dacă contestația este obligatorie sau facultativă? Dacă este o adevărată cale de reformă a hotărîrii sau un simplu obstacol la executare?

De răspunsul acestor întrebări ține și soluția de dat la chestia dacă hotărîrile date pe cale de contestație au autoritatea lucrului judecat?

Am crezut că nu este bine și nici se poate răspunde printr'un text de lege precis și categoric la aceste întrebări, rămânând ca, în fapt și după speță, tribunalele, față cu rânduiala art. 530, așa cum l-am modificat, combinat cu dispozițiile art. 1.201, să stabilească dacă hotărîrea ce se execută trebuie schimbată sau numai lipsită de puterea sa executorie, și dacă hotărîrea dată pe cale de judecată împedice cu totul reînceperea judecării.

Prin partea finală a art. 400 și prin noua redacție a art. 402, am tăiat controversa, privitoare la dreptul de opoziție în materie de contestație și am scurtat termenul de recurs pentru același cuvânt: celeritatea judecării pe calea aducerii la îndeplinire a hotărîrilor.

La art. 403, am adăugat o nouă dispoziție,

determinând care este cel din urmă act de executare, înlăturând ast-fel o serie de neînțelegeri și îndouielii.

Prin adăugirea dispoziției finale de la art. 405 am stabilit și o pedeapsă penală pentru a mări greutatea răspunderii acelor care cu ușurință, în scop de a străgăni, împiedică executarea, fac contestații nechibzuite.

În art. 409, modificat prin legea din 1 Martie 1881, am restrîns privilegiul incesabilăței și neurmăririi pensiilor de retragere, recompenselor naționale și lefilor la funcționarii civili, militari și bisericești cari țin de Stat, județ sau comună, excluzînd ast-fel pe funcționarii plătiți din alte case publice, pentru că aceștia nu sunt funcționari publici în sensul legal al cuvîntului și rațiunea legii nu li se poate întinde. Am tăiat ast-fel și neînțelegerea ce s'a ivit asupra sensului cuvintelor *case publice* în care s'a căutat a se introduce unele societăți și epitropii. Excepția de urmărire am făcut-o aceiași pentru toți funcționarii tocmai în folosul militarilor pentru ale înlesni creditul.

În art. 416 am făcut mici schimbări de redacție și cuvinte pentru o mai mare publicitate și înțeles al articolului.

La art. 420 am adaus o dispoziție finală pentru ca să se știe tot-d'a-una unde sunt lucrurile sechestrate.

În art. 426 am introdus o schimbare însemnată. Sub imperiul legii de azi dacă un datornic era sechestrat de un creditor, cei-alți creditori nu mai puteau face nimic, de cât să ia copie de pe primul proces-verbal, fără însă ca agentul să poată urmări și pentru cei-alți creditori, așa că dacă datornicul se înțelegea de bună voie cu primul creditor, el ridica sequestrul lui, și datornicul putea înstrăina toată averea fără nici o împedcare. Acum însă, fiind urmărită averea și pentru cei-alți, desființându se un sechestrul, averea rămâne sechestrată pentru cei-alți, și, deci, în siguranță pentru cei-alți creditori.

În art. 431 am înlocuit cuvîntul „*tribunalul, curtea*” prin *grefa* respectivă pentru că această dispoziție să se aplice și la judecătoriile de pace.

Dupe noua redacție a art. 444, prețul se plătește îndată la fața locului, nu acasă la cumpărător, iar primul adjudecatar rămâne răspunzător după constatarea agentului.

Am schimbat redacția art. 448, căci vechiul text este inaplicabil în fapt. Trebuie dat agentului timpul material necesar pentru a face depunerea la casa de depuneri, nu la tribunal cum spune vechiul text.

Prin partea finală a art. 449 am determinat

casul de răspundere al oficerilor publici ce au executat.

În art. 452, pentru motive de celeritate, am dispus că nu va fi drept de opoziție ca și în dreptul comun al contestațiilor. Pentru același cuvînt am redus la o lună termenul de recurs, din ziua pronunțării hotărîrii.

În art. 455 am întins dreptul de poprire la ori-ce creditor, chiar când acesta n'ar avea act scris; însă în acest cas condițiile de admisibilitatea cererii de popreală sunt mai riguroase.

În art. 457 am înlăturat cuvîntul *titlu*, care este echivoc, are mai multe înțelesuri, și l'am înlocuit cu cuvîntul *causa*, mai cu seamă că în sistemul ce am admis se poate face poprire și fără titlu, adică probă scrisă.

Prin dispoziția finală introdusă la art. 458, am tăiat controversa creată de jurisprudență cu privire la contestațiile ce se pot face la poprire. Am recunoscut or cărei părți interesate, parte sau terțiu dreptul să facă contestație la poprirea care l'vatemă.

Art. 460 am dat o redacție mai lămurită.

În interesul înlesnirii operațiilor și al siguranței creditorilor popritori diligenți, am mărginit dreptul creditorilor datornicului urmărit de a interveni la judecata de poprire până la definitivă sentință asupra validărei. Efectul hotărîrilor de validare fiind un transport judiciar, în folosul popritorului (v. art. 460), adică înlocuirea datornicului, nu se mai poate concepe intervenția creditorilor acestuia după ce el a fost înlocuit cu o altă persoană, ce a rămas condamnată în urma pronunțării hotărîrii de validare. N'am admis, prin urmare, sistemul radical al codului Sard, că primul creditor e tot-d'a-una cel d'ântîi plătit. Am respins acest sistem (prior tempore potior jure), căci privilegiul l' dă natura creanței iar nu ceasul urmăririi. În sistemul privilegiului se fac fraude între creditori și datornici. Văduvele, minorii, absenții, ar fi tot-d'a-una frustrați.

Prin noua redacție a art. 463, am tăiat controversa privitoare la cestia de a se ști care este tribunalul competente de a judeca contestațiile ce s'ar face, fie de cel de al treilea poprit, fie de datornicul poprit, precum și de creditorii ce urmăresc.

Prin adăugirea dispoziției finale, am tăiat controversa privitoare la dreptul de opoziție în materie de poprire, ast-fel că nevenind popritorul nu se desființează poprirea, dar se respinge cererea de validare. Bine înțeles, că dacă în acest cas judecata respinge cererea de validare cu execuția provisorie, se desființează însă și poprirea.

Asemenea dacă lipsește popritul său cel de al treilea, se validează poprirea. În toate aceste cazuri hotărîrea de validare se dă cu drept de apel în termen de o lună de la pronunțare.

Pentru aceeași rațiune am desființat și art. 466. Am complectat redacția art. 467, determinând casurile de urmărirea fructelor prinse pe rădăcini. Redacția ce am dat părții finale a art. 480 este mai lămurită și cuprinde și cazul în care nu există și act scris.

La art. 481 am adăugat un aliniat prin care se obligă greșea a transcrie ordinul de sechestrul în registrul respectiv, ca cei interesați să poată lua cunoștință.

În art. 448 am introdus principiul dăreii socotelilor administratorului față cu impricinații citați, pentru că darea socotelilor, așa cum să face azi în camera de chibzuire, nu este destul de serioasă, lipsind controlul părților interesate.

Am schimbat redacția primei dispoziții a art. 491, pentru ca să înceteze neînțelegerea ivită asupra chestiei de a se ști dacă sechestrarea veniturilor încetează și prin vânzarea de bună-voie a nemișcătorului. Am răspuns categoric că nu.

La art. 494 am adăugat o dispoziție finală, după care se poate vinde partea unui comoștenitor sau oricărui codevălmaș, dacă această parte este certă și lichidă în cotitatea ei. În adevăr, știindu-se care este cătimea determinată, ne mai fiind înduioală asupra existenței și asupra cuantumului, nu este lucru litigios. Adjudecatorul intră în drepturile expropriatului, nemaș găsiindune față cu cuvintele temeinice cari au inspirat art. 494 din actuala lege.

Chiar și acum de fapt multe tribunale au consfințit acest sistem.

În art. 495 am desființat dispoziția după care datornicul avea facultatea să arate, în interval de 15 zile le la darea comandamentului, tribunalul înainte căruia are se vindă imobilul. Această dispoziție, căzută în disuetudine, da loc la străgăniri nesfârșite.

În secția II a capului al patrulea am făcut schimbări însemnate. Mai întâi am înlocuit cuvintele «comandamentul prealabil», prin cuvintele «urmărirea nemișcătoarelor bunuri», pentru a pune în acord titulatura secției cu schimbările făcute, în privința începutului urmăririi și a efectelor comandamentului.

În art. 496 cuvintele «*incepe printr'un comandament*» arată că comandamentul este un act de urmărire. Iar cuvântul «deținătorul» l'am introdus pentru a înlătura oarecare înduioală ce este astăzi în privința facerii comandamentului și dobânditorului imobilului în cas de înstreinare.

În art. 497 am stabilit ca comandamentul să fie iscălit de agentul judecătoresc care lucrează în numele părții. Iar prin parte finală am ordonat transcrierea comandamentului pentru că el, având de efect de a declara bunul urmărit

inalienabil, cei de al treilea trebuie să fie încunoscințați.

În art. 499 am complectat categoria incapacitabililor, enumerând și pe prodigiul puși sub consiliu judiciar.

În art. 500 am prelungit termenul de nimicnire al comandamentului prin nefacerea actelor de procedură, pe de o parte pentru a înlesni datornicului timpul îndestulător de a se înțelege cu creditorul pentru facerea plăței, găsiind bani fără să nu se facă alte cheltuieli, și pe de alta pentru că trei luni este prea puțin timp lăsat facultății creditorului de a sta în inacțiune.

În art. 501 am întins sancțiunea legii și la casurile art. 497 și 498.

În art. 503 am introdus dispoziția din începutul art. 500 și am reglementat facerea procesului verbal de situație de care art. 503 actual omite de a vorbi.

În dispoziția No. 2 a art. 504 am introdus cuvântul în *intregul* său, pentru a curma neînțelegerea ivită asupra chestiei dacă reproducerea în *extract* e îndestulătoare. Cu chipul acesta și cei de al treilea cari concurează vor cunoaște mai bine condițiile pentru depunerea prețului.

Prin redacția aliniatului final, am făcut designarea imobilului mai complectă, referindu-mă și la procesul verbal de situație.

Actualul art. 505 l'am desființat ca devenit inutil în urma noului art. 503. Dispoziția lui am înlocuit-o prin o altă întocmire pentru a se putea cunoaște sarcinile și constata dacă creanța ce se va depune drept preț este în rang util și necontestat. (V. art. 506 bis).

În art. 506 am adăugat dispoziția de sub n. 2, pentru ca cei de al treilea să fie și mai încunoscințați de condițiile vânzării, putând să și dea ast-fel mai bine seamă de valoarea imobilului ce se vinde. Fixarea prețului ce creditorul va oferi, în afișe și publicații, este de altminterii și în folosul datornicului, ca să știe mai d'înainte de la ce preț va începe licitația.

Am suprimat în ultimul aliniat al acestui articol cuvintele: «proprietate, usufruct, servitute», căci purga, sub imperiul codului nostru nu se întinde la proprietate și desmembramentele ei, cum voi arăta la art. 565, și am înlăturat antinomia ce exista între aceste două texte de lege.

Între art. 506 și 507 am intercalat art. 506 bis, cuprinzând dispozițiile art. 573, 575 și 576, cari trebuiau să și aibă locul aci.

În adevăr, aceste dispoziții se referă la tabloul de ordinea creditorilor. Acest tablou trebuie să serve de normă în primul rând spre a se stabili dacă o creanță e *neconteslată și în rang util*, ca să se poată primi drept preț. Pentru ca acest

tablou să poată corespunde scopului său, el trebuie să fie făcut înainte de adjudecare, și în timp îndestulător ca toți cei interesați să poată lua cunoștințe de densul și să facă contestațiile la vreme, dacă ar fi loc la ele.

Ast-fel fiind, pentru o mai lămurită orientare a creditorilor interesați, am trecut aceste dispoziții în acest loc, după ordinea firească a lucrărilor.

La art. 507 am desființat alin. 2 care n'avea aplicație, căci în actualul text se presupune existența unei hale de licitație, care în realitate nu există.

La art. 509 am adăugat o nouă dispoziție, foarte necesară atât în interesul creditorilor, cât și al datornicului, dispoziție a cărei lipsă în actualul cod a fost mult simțită.

Cu noua înștiințare pe care o prevăd în acest articol, pe de o parte, se ocrotesc creditorii neurmăritori, ca să poată și ei la timp să ia măsurile necesare pentru paza intereselor lor, iar pe de altă parte se mărește numărul concurenților, ceea ce dă mai multă siguranță, sau cel puțin speranțe datornicului ca bunul său, să nu fie vindut pe un preț derisoriu.

Pentru ca însă această dispoziție să nu dea loc la străgăniri cu îndeplinirea procedurii, am determinat și domiciliul unde ea trebuie să se îndeplinească.

Art. 510 'i-am dat o redacție mai lămurită, că nu poate fi un termen mai scurt.

În art. 511 am suprimat depunerea copieii de publicație și la registrator ca inutilă, față cu art. 497 modificat.

În art. 512 am determinat formalitățile care sunt prescrise sub pedeapsă de nulitate.

Am modificat art. 514 spre a-l pune de acord cu art. 496 și 497 modificate.

La art. 517 am schimbat redacția spre a-l pune în concordanță cu art. 496 și 497, și am precizat că datornicul se deposedează dupe ce ordonanța de adjudecare a rămas definitivă.

Tot ast-fel am modificat și redacția art. 519, ca conservatorul să fie până ce ordonanța de adjudecare va rămânea definitivă, căci numai atunci are dreptul noul adjudecatar să intre în stăpânire.

La art. 520 am adăugat că socoteala conservatorului să se dea tribunalului, față cu părțile, pentru control mai serios al părților interesate.

Am modificat art. 523 în mai multe puncte, adăugând și dispoziții noi, și adică :

Comandamentul fiind primul act prin care începe urmărirea, și în cazul când un imobil este urmărit de mai mulți creditorii, să nu se poată ivi conflicte de atribuții, nici ordonanțe

diferite asupra aceluiași imobil, am hotărât ca : îndată ce mai mulți creditorii au făcut chiar numai comandament, toate urmărirea se vor întruni, nu numai dupe cerere, dar chiar din oficiu.

Ca să taiu controversa și hotărârile contrarii ce se dau azi, unde trebuie făcută întrunirea, actualul text neprevăzând nimic în această privință ; și în vedere că la tribunalul situației se presupune că poate fi o concurență mai serioasă, doritorii din partea locului fiind mai în măsură a cunoaște valoarea bunului, am stabilit ca întrunirea urmărilor să se facă la tribunalul situației.

Prin faptul întrunirii urmărilor neînțelegându-se ca creditorul mai diligent să poată urma singur cu urmărirea, ci fie-care rămâne stăpânul intereselor sale, am precizat că retragerea unui creditor nu împiedică nici întrerupe urmărirea, când toți cei-alți nu consimt la aceasta.

Dispoziția aceasta este în concordanță și cu art. 534.

În sistemul codului actual una din piedicile cele mai întrebuițate la urmărirea și vânzările bunurilor nemiscătoare sunt contestațiile la urmărire.

Aceste contestații, fondate sau nu, aveau darul de a provoca mai tot-d'a-una o amânare a licitației, căci actualul cod nu cere de cât să fie făcută cu trei zile înainte de ziua vânzării. Prin forța lucrurilor judecata contestației nu se poate face de cât în ziua vânzării, iar vânzarea neefectuată în acea zi neputându-se amâna ca un proces în continuare, ci trebuiesc noi publicații și termene destul de lungi, se înțelege foarte ușor cum prin contestații se ajunge la amânări forțate de vânzări.

Ca să pun capăt acestei proceduri, la care, câte o dată, recurge și un datornic de bună credință, dar care, când se vede ajuns la urmărire, inventă mijloace de străgănire, am adăugat la art. 525 că aceste contestații nu vor putea fi făcute de cât cu cel puțin 20 de zile înainte de ziua fixată pentru adjudecarea provisorie și cu plata de taxe.

Cu modul acesta judecata va avea timpul trebuincios să dea hotărârea sa înaintea vânzării, dând prin aceasta o mai mare siguranță creditorului, și tot-o-dată am tăiat discuția dacă se mai poate face contestație la vânzare în compt, în sensul că nu se mai poate face contestație de cât o singură dată și adică înainte de *adjudecarea provisorie*.

Tot la acest articol am mai adăugat un alineat final, precisând, că pentru nulitatea actelor de procedură, nu e nevoie de contestație în scris, și

se poate face chiar în ziua vînzărei, urmînd practica și jurisprudența stabilită.

Este bine înțeles că nu se poate invoca de cât o nulitate a unui act de procedură făcut înaintea zilei respective de licitație. Ast-fel nu se va putea invoca nulitatea actelor de procedură relative la adjudecarea provisorie în ziua de supralicitare, etc.

Art. 526 'l-am modificat punîndu'l în concordanță cu textul art. 70 modificat, și pentru celebritatea acestor judecăți.

Am modificat redacția art. 527, ne mai fiind vorba de trei zile față cu art. 525 modificat.

Art. 528 'l-am desființat, ca inutil, fiind coprins în cele-alte texte de lege.

Dispoziția art. 529 este necesară, ca amânarea vînzărei din cauza contestațiilor, să nu mai fie posibilă.

Actualul art. 530 a dat loc la o mulțime de amânări arbitrării. Aci este sediul principalelor mijloace de amânare a vînzărei. Acest articol este arsenalul a tot felul de arme gata contra nenorocitului creditor. Azi e destul o acțiune pe cale principală în nulitatea titlului ce se execută pentru a împedica vînzarea. Care este instanța la care se îndreptează contestația? *Quid* dacă se cere nulitatea titlului? *Quid* dacă se revendică imobilul în tot sau în parte?

Pentru a tăia controversile din art. 530 și a răspunde la aceste deosebite cestii am dat o nouă redacție art. 530, clară, amănunțită și precisă.

Art. 532 s'a suprimat ca rămas inutil în urma schimbării art. 530. Păstrarea art. 532, prin generalitatea sa, lipsită de orî-ce precisiune, dă chiar loc la străgăniri nefundate.

Sub imperiul rînduelilor de azi asupra contestațiilor la vînzări de nemîșcătoare, este o mare controversă în privința caracterului executor al hotărîrii care admite sau respinge contestația, și a cestiei dacă în această materie hotărîrea se dă cu drept de apel sau numai cu drept de recurs. Pentru a înlătura străgănirea și tăia controversa, s'a desființat actuala dispoziție a art. 533, rămasă inutilă în urma redacției a art. 530 schimbat și a regulilor în materie de contestație.

Prin noul art. 533 am precizat cazul când hotărîrea se dă cu drept de apel și când numai cu recurs.

Aliniatul final al art. 535 'lam schimbat pentru a'l pune în concordanță cu noile texte.

Pentru a înlătura discuția asupra cestiei de a se ști dacă în cas de lipsă creditorului (art. 539 și 549), vînzarea se amână, se încheie sau nu, am dat o redacție mai precisă și lămurită.

Am schimbat textul art. 540 pentru a'l pune în concordanță cu art. 506 n. 2.

Art. 541 s'a desființat, ne mai putînd avea vre-un interes în urma dispoziției introdusă în art. 506.

În art. 542 am adăugat și solvabilitatea ca condiție, pe lângă cea de capacitate, pentru a putea lua parte la licitație; cu chipul acesta se vor înlătura mai cu siguranță aceia cari licitează numai în scop de a tărăgăni urmărirea. În aliniatul al doilea al articolului s'a prevăzut despăgubiri și aplicarea art. 343 din codul penal pentru concurenții neserioși. Licitatia de complență sa în scop de a realiza câștiguri neonestе, este așa de întinsă, că numai prin pedepse aspre se poate înlătura.

Prin cele-alte dispoziții ale art. 542 am precizat că datornicul nu poate licita, că solvabilitatea, capacitatea și interpoziția sunt lăsate la aprecierea tribunalului.

Azi se discută cestia de a se ști dacă se poate judeca cu caracter definitiv capacitatea unui concurent. Între licitatorii pentru un imobil rural se presintă un străin ce invoacă posesia de Stat de român. Datornicul 'i tăgăduiesce calitatea de a putea concura: fi-va loc la amânări pentru a se face dovada cuvenită de o parte sa sau alta? Și dacă tribunalul admite pe concurent, poate expripiatul cere casarea ordonanței dacă dovedește în mod hotărîtor calitatea de străin a adjudecatarului?

Urmînd jurisprudența Inaltei Curți stabilită pentru această speță, am întins'o decidînd că asemenea cestii se judecă sumar de tribunalul de urmărire cu putere de apreciere, rămînd, bine înțeles, deschisă calea judecăței.

Dispoziția finală introdusă în art. 542, are de scop a da mai multă siguranță adjudecației.

Pentru a da mai multă înlesnire supralicitărei, am adăugat în art. 547 cuvintele: «și în ziua de supralicitare».

Art. 549 am dat o altă redacție pentru a tăia controversa de care am vorbit mai sus asupra art. 539.

În art. 551, întîia dispoziție, am tăiat controversa privitoare la taxa de înregistrare. Potrivit dreptului comun, în materie de vînzare ea este în sarcina adjudecatarului, iar nu a datornicului cum a stabilit Inalta Curte.

În privința modului depunerii prețului, pentru a înlesni concurența și a nu expune pe adjudecatar la pierderi în cas de casare, vîzîndu-și banii stați improductivi, am încuviințat, prin noua dispoziție introdusă în art. 551, ca adjudecatarul să poată depune prețul și în efecte publice, cu un adaos de zece la sută peste preț. Am prevă-

zut acest adaos pentru a nu expune la pagubi pe datornic și pe creditorii săi în cas de scădere a cursului.

Aliniatul al cincilea l-am introdus ca necesar pentru realizarea prețului, fiind admisă plata în bonuri.

În primul aliniat al art. 552 am introdus cuvintele: «*hipotecar sau privilegiat*», pentru a lămurii că numai creditorii hipotecari sau privilegiați pot depune creanța drept preț, nu și creditorii chirografari.

Am introdus noua dispoziție din aliniatul al doilea ca o garanție contra surprinderilor. Tot odată am dat datornicului mijlocul de a putea spune cuvântul său înainte de a se da ordonanța. Azi depunerea creanței drept preț, este de multe ori o manoperă de care cel vătămat nu se poate plânge la timp pentru a o împedica.

Ca consecință a acestei noi dispoziții, am reglementat în partea finală a art. 552 procedura contestației creanței depusă drept preț.

La art. 553 am adăugat o dispoziție finală, după care garanția depusă de adjudecator nu i se va libera de cât după ce va fi rămas definitiv ordonanța de adjudecare a imobilului. Această rânduială va înlătura cu totul pe adjudecarii fictivi și de rea credință, cari se înțeleg cu datornicii, pentru a împedica vânzarea.

Art. 554 actual l-am înlocuit prin o altă dispoziție, după care noua licitație se încunoștiințează tuturilor creditorilor următori și intervenienți și adjudecatorului, căci toți au interes să o cunoască. Cu deosebire adjudecatorul trebuie să fie încunoștiințat, pentru că, prin încheierea de vânzare în socoteală el poate să fie condamnat la diferență. Ori nu poate să fie nici condamnare, nici lucru judecat, fără ca cel căruia se opune condamnarea sau judecata să fi fost chemat.

În art. 556 am pus obligația depunerii dobânzei legale din ziua când trebuia să depue prețul, căci nu trebuie să sufere nici creditorul următor, nici datornicul de negligența adjudecatorului.

Schimbarea făcută în art. 557 are de scop de a tăia controversa privitoare la cestia de a se ști pe ce cale se va condamna fostul adjudecator la diferență de preț. Am stabilit că nu este trebuință de o nouă judecată și că condamnarea se va face prin însăși hotărârea de adjudecare în compt, fără drept de opoziție și fără apel.

În art. 558 am introdus o nouă dispoziție pentru ca în dosarul urmăririi să rămăe o ordonanță autentică, care, conform dreptului comun, se va transcrie.

Prin noua redacție a art. 559 am prescurtat

termenul de recurs ordonanța fiind cunoscută, de oare-ce ea este complexul lucrărilor din dosar.

Tot-o-dată am stabilit și punctul de plecare al acestui termen ca să nu fie loc la surprinderi.

Prin noua redacție a art. 560 am ridicat dreptul de opoziție în judecata recursului, în scop de a pune sfârșit străgănilor și în interesul părților. Judecata unei ordonanțe nu este o judecată de drept comun pe cale principală înaintea a celor două instanțe de fapt pentru a coprinde și procedura opoziției.

Art. 562 am dat o altă redacție pentru a l pune în concordanță cu dispozițiile legii în materie de recurs în Casație.

Asemenea prin noua redacție a art. 563 am regulat urmările casării, tăind controversa privitoare la reînceperea procedurii de urmărire dupe casare.

Art. 564 s'a redactat în legătură cu art. 551 modificat.

Sub regimul rânduvelilor legii de azi, o mare controversă este deschisă în privința efectelor adjudecației. Ce drepturi dobândește adjudecatorul?

Această controversă nasce cu deosebire din combinația actualului art. 565, cu dispoziția art. 506 n. 3. Se știe că trei sisteme sunt în prezență, și că jurisprudența nu este încă în mod constant fixată. În hotărârile Inaltei Curți și ale instanțelor de fapt se ved temeiurile deosebitorilor păreri. Este inutil a le reproduce aici.

Prin noua redacție a art. 565 n'am admis sistemul radical al așa numitei «Purgi», după care vânzarea silită transmite imobilul curățit de toate sarcinile și de toate reclamațiile cari n'ar fi anunțate în timp util. N'am admis acest sistem, pentru că noi n'avem principiul proteguitor că cadastrul face dovadă în folosul aceluia care este înscris, contra persoanei care, pretinzându-se proprietar în tot sau în parte al imobilului litigios, nu justifică dreptul său nici printr'un registru regulat de proprietate, nici prin prescripția câștigată.

Am admis însă sistemul curățirii imobilului de ori-ce privilegiu sau ipotecă la care era supus, pentru că aci ne aflăm față cu publicațiile prevăzute la art. 506.

Din cauza primirii acestei soluții am desființat actualul art. 568 și l-am înlocuit prin o nouă dispoziție proteguitoare a celor ce cumpără la vânzări publice. Tot pentru înlesnirea circulației bunurilor, pentru asigurarea creditului privat și pentru închierarea transacțiilor, am admis chiar o prescripție specială, mai scurtă și care va curge chiar contra nevêrsnicilor. Iar prin partea finală a art. 568 am reglementat ipotesa evicției adjudecatorului pentru apărarea drepturilor lui.

Art. 569 'l-am desființat ca fiind coprins în art. 506.

Art. 570, 571 și 572 se desființează ca înlocuite prin art. 505, precum art. 575 și 576 s'au înlocuit cu art. 506 bis. Asemenea art. 577 s'a desființat ca fiind coprins în art. 581.

În art. 578 am introdus citarea părților, pentru a da o mai mare siguranță stabilirii dreptului și posibilitatea contestației la timp.

Pentru ca operațiile de distribuire să nu trăgănească prea mult și banii să nu stea neproductivi, am prescurtat termenele de apel și recurs.

În art. 581 am introdus în partea finală dispoziția responsabilității contestatorului ce a căzut în cererea sa, tot pentru o mai mare siguranță a dreptului.

În art. 599 am adăugat o dispoziție nouă privitoare la executarea cu forța publică pentru a asigura un mai mare și neîndoios respect hotăririlor și ordonanțelor de judecare.

Art. 601 s'a desființat ca inutil, de oare-ce găsim într'însul delictul de ultragiū prevăzut în codul penal.

Partea finală a art. 602 am redactat'o astfel ca să fie în concordanță cu dispoziția art. 403.

Formalitățile prevăzute în actualele articole relative la ofertele de plăți sunt atât de multiple în cât nu fac de cât să provoace, în cele mai multe cazuri, anularea lor, fără ca aceste forme dificile să se justifice prin ceva.

Procedura în asemenea cazuri, trebuie să fie cât mai simplă și lesne de îndeplinit, căci legea prin aceste dispoziții voese să vie în ajutorul datornicului de bună credință, care voește să și îndeplinească o obligație a sa.

Pentru aceste motive am simplificat în cap. I al cărței V-a formalitățile ofertelor, dând o redacțiune precisă textelor din acest cap., fără a mă mai referi la codul civil, așa că dispozițiile contrarii din codul civil rămân și ele desființate.

La cap. II am schimbat titulatura actuală prin cuvintele: «sechestrul asigurător și judiciar».

În sistemul legii actuale nu există în codul nostru de procedură nici o dispoziție relativă la sechestrul judiciar, și această măsură atât de mult și des aplicată și atât de necesară pentru apărarea intereselor împričinaților în cele mai multe cazuri, nu se găsește reglementată de cât în art. 1632—1634 cod. civil, de unde, pe cale de interpretare și prin jurisprudențe stabilite, a fost întins și la alte cazuri de cât cele prevăzute în lege.

Această stare de lucruri nu poate da loc de cât la favoritism, arbitrariū și lipsă de încredere în justiție. Pentru a curma aceste inconveniente și în vedere că sechestrul judiciar trebuie să aibă

aceiași procedură și să fie guvernat de mai aceeași reguli ca și sechestrul asigurător, le-am trecut în același cap.

La art. 610 am adăugat un aliniat final, prin care am dat dreptul de a cere sechestrarea a-verei chiriașului și proprietarilor cari n'au contract în scris, în vederea practicei și obiceiurilor, mai cu seamă la țară, unde de multe ori se fac închirieri și fără contract. Pentru mai multă siguranță însă, 'i-am supus pe aceștia ca să dea și o cauție ce se va fixa de autoritatea judecătorească.

Am modificat art. 613 dându'i o redacțiune mai lămurită, și pentru că datornicii de rea credință să nu mai fie atât la adăpost, cum erau cu actuala redacțiune a acestui articol, am mai adăugat un aliniat, dând același drept pe care 'l-au creditorii cu acte scrise, și celor ce n'au acte scrise, însă cu obligația să dea o cauție de a treia parte din valoarea reclamată.

În art. 615 am reglementat în mod lămurit procedura de urmat pentru înființarea sechestrului judiciar, determinându'i în același timp atribuțiile, drepturile și obligațiile.

Pentru ca interesele împričinaților să nu sufere în timpul existenței sechestrului judiciar, el va putea sta în judecată, cu autorizația autorității care l'a numit, pentru tot ce este relativ la bunul pus sub sechestr.

De asemenea, pentru ca nici cei de al treilea să nu sufere prin faptul că o avere, asupra căror ei ar avea vre-un drept, s'a pus sub sechestr judiciar, el este îndrituit de a face toate plățile datoriiilor curente, precum și cele constatate prin hotăriri executorie.

Iar pentru a pune stavilă risipilor ce se practică în fixarea onorariilor sechestrului, am limitat, în aliniatul final al acestui articol, maximul până la cât se poate fixa acest onorariū.

Dispoziția art. 616 putend avea consecințe destul de grave pentru datornicul pus în asemenea situație, am adăugat un aliniat final obligând pe creditor la darea unei cauții.

La art. 621 am determinat tribunalul la care trebuie să se adreseze cererea de declarare de absență, și în al 2-lea aliniat am însărcinat pe procuror de a face ancheta pe care actualul articol o pune în sarcina unui judecător al tribunalului, procurorul fiind mai în măsură, prin organele de cari dispune, se facă această anchetă.

În art. 626 am adăugat și pe interzis, așa că art. 627 a devenit inutil și l'am desființat.

La cap. V-am schimbat titulatura, care era echivocă, prin cuvinte mai lămurite și lesne de înțeles.

La art. 630 am admis o mai mare publicitate

a cererilor de despărțirea averurilor, pentru ca părțile interesate să fie în adevăr încunoștiințate, spre a putea interveni la timp.

Pentru aceiași rațiune am modificat și art. 623, hotărând ca afișările extractului hotărârii să se facă de patru ori din trei în trei luni, trebuind însă ca prima afișare să se facă până la 25 zile de la data hotărârii, ca să pun în concordanță acest articol cu art. 1.262 din codul civil.

În art. 630 am mai adăugat un alineat, prin care am întins și garanțiile femeii în cas de despărțirea averurilor, dându-i dreptul să ia ori-ce măsură de conservare și asigurare, pentru ceea-ce i se cuvine după foaia de zestre, înainte de darea hotărârii.

Art. 633 l'am pus în concordanță cu art. 632.

Am modificat art. 644, înlocuind raportul judecătorului cu cercetarea ce o va face procurorul, luând el părerea consiliului de familie și a medicului.

La art. 656 am adăugat în § 1 cuvântul «contra», ca să întindem dreptul de a se cere punerea pecetilor.

Iar în art. 657 am admis că pecetele se pot pune în ori-ce cas și din oficiu, chiar unde nu sunt nevêrsnici, pentru apărarea drepturilor fiscului la plata taxelor de moștenire.

Am introdus o nouă dispoziție în art. 660, din punctul de vedere umanitar, ca văduva, copiii sau cei ce au locuit cu răposatul, să nu rămăe fără mijloace de traiu, până ce vor avea timpul să ia măsurile necesare pentru regularea moștenirii.

Pentru ca însă această dispoziție să nu dea loc la arbitrar, am determinat modul cum trebuie aplicată.

Am dat art. 670 o redacțiune mai clară și categorică.

Am menținut sistemul actualului cod, în a nu acorda dreptul de recurs în casație în contraordonanțelor de adjudecare voluntară a bunurilor nemișcătoare ale nevêrsnicilor. De aceea, în art. 689 nu se citează și art. 558 și 559 referitoare la recurs.

În practica de azi, ori de câte-ori un bun mișcător sau nemișcător se află în procedura împărțelei între coproprietari, venitul acestui bun se depune la casa de depunere, până la vânzarea bunului pentru facerea împărțelei.

Acest obicei, nu numai că nu este întemeiat pe nici un text de lege, dar de multe ori este foarte vătămător coproprietarilor, căci din momentul ce între coproprietari este un nevêrsnic, împărțea nu se mai poate face de cât prin tribunal, și coproprietarul, care n'are alte mijloace de traiu de cât venitul acestui bun, este expus

să sufere, până la isprăvitul împărțelei, de lipsă chiar a mijloacelor de traiu.

Pentru ca să vin în ajutorul celui ce suferă pe nedrept, am adăugat la art. 696 un alineat, hotărând că veniturile se pot împărți în timpul vânzării, potrivit cu partea ce fie-care are stabilit judecătorește, sau recunoscut de toți cei-alți codăvălmași, în bunul ce se vinde.

Raportul experților prevăzut în art. 700, sau este primit de toate părțile și se consideră ca definitiv, sau că părțile nu sunt toate de acord asupra concluziilor lui, și atunci judele-director îl trimite înaintea tribunalului, care deschide calea contencioasă între părți, și raportul este aprobat sau anulat prin hotărârea care va rămăne definitivă asupra acestui punct.

La art. 710 am adaus cuvântul „autenticare“, de oare-ce nicăeri legea nu spune categoric că convenția matrimonială trebuie să fie autenticată.

Transcrierea de care se ocupă acest art. 710 este o transcriere specială; transcrierea de drept comun se găsește în art. 712.

Art. 711 l'am pus în concordanță cu art. 710; iar în art. 712 am suprimat căutările ce se fac azi din oficiu cu ocazia transcrierilor actelor dotale, căci n'au de cât părțile interesate să și facă căutările în registre.

Am schimbat art. 718 pentru a-l pune în concordanță cu art. 66 din legea judecătorilor de pace, și am desființat art. 719, fiind deja coprins în art. 718.

La art. 720 am adăugat, un alineat ca să se urmeze și în acest cas potrivit dreptului comun.

În art. 721 am prescrist anume toate registrele ce trebuie să se ție la fie-care tribunal de județ, ca să fie în concordanță cu cerințele legii în materie de transcriptii și inscriptii.

Am modificat art. 722 determinând anume actele ce trebuiesc transcrise, adăugând la cele cuprinse în actualul articol: Legatele de avere imobiliară și transacțiile asupra drepturilor reale, pentru siguranța celor de al treilea, de și transacțiile nu sunt tot-d'a-una translativ de proprietate; ordonanțele de adjudecare și hotărârile în materie de expropriere dupe dreptul comun; asemenea și declarația relativă la drepturile copiilor asupra averii părinților, în cas de divorț prin consimțiment mutual, de și în acest cas transferul proprietății este legal și nu convențional, tocmai, însă, ca să taiu controversa ce exista din acest punct da vedere, dacă trebuie sau nu transcrisă; iar pentru asigurarea creditorului public am adăugat ceia-ce se usită și în practică, cesiunile de venituri și contractele de arendă sau închiriere, punând ast-fel în concordanță acest articol și cu dispozițiile codului civil.

Pentru înlesnirea greșii și în vedere că și prin acest mod se împlinște scopul legii, am adăugat un alineat final, după care dacă actele sunt autentificate tot la tribunalul situației, transcrierea să se facă numai în extract.

Am tăiat controversa asupra efectului transcripției și inscripției actelor la care se cere această formalitate, dacă simpla cunoștință că un act anterior exista, fără a fi transcris sau înscris, face opozabil acest act noului achizitor, adăugând în art. 723 categoric principiul că actele anterioare, dacă nu sunt transcrise sau înscrise, nu se pot opune celor de al treilea, chiar dacă ei au cunoștință de existența lor.

Pentru precisiune, am mai adăugat că se exceptează cazurile de viclenie.

Pentru concordanța cu art. 481 și 497 am introdus în art. 724 registrele de transcripții pentru comandament și urmărirea de venituri, căci cei de al treilea cumpărătorii au interes să le cunoască.

Ca să taiu controversa cui trebuie adresată cererea de transcriere greșierului sau presidentului și de către cine poate să fie cerute, precum și ca să urmez atât doctrina cât și jurisprudența stabilită că vânzările se fac *solo consensu*, am introdus art. 724 bis, în care am lămurit toate aceste chestiuni.

Ca și la art. 722 am adăugat și la art. 725 un alineat, pentru înlesnirea greșii, adică, când actele sunt autentificate tot la tribunalul situației imobilului, nu se va mai înscrie în registru întregul text al actului, cum se face acum, ci numai ordonanța de înscriere.

La art. 726 am consacrat practica de azi, dând articolului o redacțiune mai clară.

Am adăugat art. 728 bis pentru concordanța cu art. 1.685 codul civil.

Am dat art. 732 o redacțiune mai precisă punând și sancțiunea de nulitate, căci cu actuala redacțiune în practică se pretexta cazuri de forță majoră și se obținea prelungiri.

Pentru contarea termenului de opoziție, apel, recurs etc. se va ține seamă de ziua expedierii opoziției, apelului, recursului, etc. la poștă, iar nu ziua primirii la registratura respectivă.

La art. 734, prin adăugirea făcută la finele articolului actual, am determinat cât ține suspendarea unui termen prin moartea părții.

Art. 735, 736 și 737 sunt de o deosebită însemnătate, căci în ele se reglementează materia nulităților, acele dispoziții ale legii care constituie sancțiunea procedurii, ea însăși sancțiunea dreptului fundamental. Care sunt marginile acestei sancțiuni? Trebuie să anulăm tot ce legea poruncește a se face sau oprește? Sistemul nulității de sine a

orî-ce înfrânge legea, pare cel mai logic. La ce bun o lege care se poate călca? Nicî o legiuire însă n'a mers așa de departe, căci logica și are și ea marginile ei. Impreună cu doctrina francesă și vechea noastră practică judecătorească, am păstrat ideea că în orî-ce lege sunt părți principale (substanțiale) și părți accesorii (intemplantore). Pentru cele d'întîi nulitatea se impune; pentru cele d'al doilea o pedeapsă disciplinară, o amendă, o despăgubire este îndestulătoare. Pe ce cale se pot opune nulitățile? Aceasta este chestia cea mai grea ce se pune în materia nulităților și la care cred că nu se poate, nicî este bine a răspunde prin un text de lege, lăsând în sarcina jurisprudenței — un fel de lege a pretorului roman — a răspunde după împrejurări. Ast-fel partea care, în curgerea unei judecări sfârșită prin definitivă hotărîre, n'a avut putința de a se folosi de o nulitate, o va putea cere, întru cât acea nulitate nu s'a acoperit *pe cale de contestație*, dovedind și vătămarea ce i pricinuește actul a cărui nulitate o cere. Dacă însă cel indrituit de a se folosi de o nulitate nu va fi avut putința de a cunoaște executarea hotărîrii sau actului care a închis judecata, atunci el va putea cere nulitatea actelor cari-l vatămă și prin o *deosebită judecată*.

În ce privește întrebuintarea cuvîntului *technic*, de și el este nou în limba noastră juridică, căci înainte vreme nulitatea se numea *stricare*, *desputernicire*, *neținere în seamă*, *nimicnicire*, *spargere de carte*, am preferit a-l păstra, căci prin timp s'a consacrat de lupta judecătorească și doctrina de școală.

La art. 736 am adăugat o dispoziție finală pentru tăia controversa privitoare la felul nulităților de ordine publică care se pot propune pentru prima oară în cașăție, stabilind că numai nulitățile de ordine legală se pot desfășura la Inalta Curte fără a fi fost arătate la instanța de fond, căci asemenea nulități se pot cerceta fără vre-o apreciere de fapt.

La art. 737 am adăugat două dispoziții pe cari le impune echitatea cea mai elementară. Orî-cine vatămă pe altul i datorește despăgubire; de aci dispoziția legii că nimeni nu poate invoca o nulitate pricinuită prin propriul său fapt și pedeapsa destituirii acelor cari, fiind însărcinați cu facerea actului, au cauzat nulitatea lui, fără împedizarea altor despăgubiri.

Prin art. 738 s'a stabilit punerea în lucrare a noului codice de procedură civilă la 1 Septembrie 1900, pentru a se da timpul mai întîi de a se studia în întregul său de toți oamenii de lege, cari vor fi chemați a-l aplica și apoi de a se putea face convenițele circulării și regulamente.

Art. 730 a ramas desființat ca inutil.

Prin art. 740 s'a dispus ca regulile de pro-

cedură coprinse în codul comercial, chiar contrarii legii de față, să rămână în vigoare pe baza principiului că: «specialia derogant generalibus».

Cât despre dispozițiile procedurii prevăzute în legea judecătorilor de pace, ele de sigur ar trebui schimbate cât mai în grabă, pentru a fi puse în concordanță cu noile principii ale procedurii civile. Această schimbare se va face după ce acest proiect de lege se va transforma în lege definitivă, căci mai înainte nu se poate ști cu siguranță ce anume îndreptări urmează a se face. Până atunci această lege rămâne în vigoare.

Art. 742 rânduiește chipul mai amănunțit de punerea în lucrare a noii legi. Este aci una din cele mai grele dispoziții de luat, căci trebuie a reglementa principiul retroactivității legii. Procedura civilă, având caracterul unei legi de ordine publică, este, prin firea sa, retroactivă. Nu se poate însă aplica această idee în toată întinderea și vigoarea sa, căci s'ar isbi în drepturi câștigate cu cea mai mare bună credință. De aceea deosebirea casurilor se impune.

În regulă generală procesele se judecă dupe legea nouă, chiar instrucția și judecata proceselor sunt încă în curgere (pendente), pentru faptele născute sub legea veche, se face dupe legea nouă, însă probele, termenele fatale și nulitățile de procedură, formează pentru părți drepturi câștigate pe cari legea nouă nu le poate înlătura. Întru cât dar ele vor fi *dobândite* părților dupe legea veche, se va face aplicarea acestei legi.

Așa, de exemplu, s'a dat o hotărîre care era supusă recursului în casajie în termen de trei luni. Această hotărîre de și dupe noua lege modificată n'ar putea fi atacată cu recurs de cât în termen de o lună, totuși fiind pronunțată înainte de punerea în aplicare a noii legi, termenul de trei luni este un drept câștigat și se respectă.

Art. 743 și 744 le-am desființat, de oare-ce coprindeau dispoziții transitorii, cari azi nu'și mai pot avea aplicație.

În vedere că avem azi un regulament de hotărnicii, am modificat redacția art. 745, menținând acest regulament, până la facerea unei legi speciale.

Ministru justiției, C. G. Dissescu.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAJIE ȘI JUSTIȚIE, SECȚIA II

Audiența de la 26 Septembrie 1899

Președinția d-lui N. Mandrea, Președinte

Căpitan Petre Mihăilescu, condamnat pentru calomnie

Denunțare calomnioasă.—Elementele acestui delict.—(Art. 298 din codul penal).

Pentru existența unei denunțări calomnioase se cere o înscrisă denunțare prin care să se acuse o per-

soană că ar fi comis o faptă supusă pedepsei, și această denunțare să fie făcută cu știință că acuzățiunea ce se aduce prin ea este mincinoasă.

Decisiunea 688/99.—Casată, în urma recursului făcut de Căpitanul Petre Mihăilescu, decisiunea Curții de Apel din Galați, secția I cu No. 284/99.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier D. Hăntzescu;

Pe d-l avocat G. Panu în dezvoltarea motivelor de casare;

Pe d-l Procuror St. Stătescu în concluziuni;

Deliberând,

Asupra motivului I de casare;

«Curtea mă condamnă pentru denunțare calomnioasă, o telegramă denunțătoare și care a provocat acțiunea nu întrunește nici unul din elementele acestui delict».

Având în vedere decisiunea supusă recursului;

Văzând art. 298 codul penal;

Considerând că, rezultă din dispozițiile acestui articol, că pentru existența unei denunțări calomnioase se cere: o înscrisă denunciare, prin care să acuse o persoană că ar fi comis o faptă supusă pedepsei, și această denunciare, să fie făcută cu știință că acuzățiunea sa este mincinoasă;

Considerând în specie că, telegrama ce recurentul a adresat procurorului tribunalului Constanța, și pe care curtea se întemeiază pentru a condamna pe recurent, nu întrunește cătuși de puțin elementele delictului, întru cât printr'ênsa nu se indică anume persoana ce se acuză, și nici faptul pentru care se acuză;

Considerând de asemenea că, nici știința recurentului că acea denunțare ar fi mincinoasă, nu este anume constatată, întru cât dupe cum rezultă din decisiunea curții faptul ce recurentul denuncia prin acea telegramă, și chiar în urmă, verbal, directorului poliției locale, și procurorului nu le arată ca o știință a sa personală, ci ca auzite de la altă persoană;

Considerând că ast-fel fiind, întru cât elementele delictului ce se impută recurentului nu sunt constatate, mijlocul de casare este întemeiat;

Pentru aceste motive și fără a mai discuta cele alte mijloace invocate, Curtea casează;

JUDECATORIA OCOLULUI I BUZEU

Audiența de la 4 Octombrie 1899

Carte de judecată civilă No. 842

Petru R. Boroșiiu cu Ion Iordan Iorgulescu

Comunicare de acte.—Dreptul părților de a o cere.—(Art. 97 proc. civilă).

Mandat.—Gratuitatea sa.—Când se presupune că mandatul nu este gratuit.—Comerciant care se prezintă ca mandatar la operațiunile unui faliment.—Dacă mandatul său este gratuit.—Cine trebuie să dovedească că nu este gratuit.—(Art. 1534 cod. civil).

1. Părțile au dreptul a cere comunicarea actelor cu cari se servă în cauză, și această comunicare este ordonată de lege spre a nu fi surprinse părțile cu acte cari nu le-ar fi cunoscute și ast-fel nu le-ar putea combate și apăra.

2. Mandatul este fără plată, afară numai când s'a stipulat contrariul, și numai când mandatul s'a dat unei

persoane a cărei profesiune este de a face acte de acelea cari formează obiectul mandatului, numai atunci un asemenea mandat nu este gratuit, întru cât în acest cas este presupus că plata unui onorariu este tacit stipulată între părți.

Ast-fel un comerciant care se presintă la operațiunile unui faliment în calitate de mandatar al unui creditor de ai falitului, ne având profesiunea de a face asemenea acte, mandatul său este gratuit, și dacă pretinde onorariu pentru îndeplinirea mandatului său, lui îi incumbă sarcina să dovedească că s'a stipulat onorariul ce pretinde.

S'a ascultat oponentul Petru R. Boroșiu prin avocatul său Ion S. Codreanu în dezvoltarea motivelor pentru respingerea cererii de comunicare de acte cerută de intimatul Ion Iordan Iorgulescu cât și în fond asupra motivelor pentru admiterea opoziții sale și respingerea acțiunii reclamantului Ion Iordan Iorgulescu ca nefondată, basat pe dispozițiunile art. 1534 cod. civil, care spune că: *mandatul este gratuit când nu se dovedește contrariul*, susținând că din interogatoriul luat reclamantului intimat, se constată că, d-sa nu e avocat ci comerciant, și că în afacerea falimentului Săcăreanu unde era creditor și pentru care avea mandat d-sa de a ne face oare cari servicii, era angajat de D-sa ca avocat d-l Emil Teodoru; că pentru serviciile ce a prestat în baza mandatului ce i-a dat, reclamantul nu are dreptul la nici un onorariu, d-sa ne făcând din mandatul primit o profesiune, ei serviciile ce le a prestat sunt gratuite și făcute în schimbul altor servicii ce și D-sa i-a prestat în București și cari se constată din scrisorile ce prezintă:

Intimatul Ion Iordan Iorgulescu a cerut în primul rând să i se comunice actele de cari se servă oponentul iar în fond a cerut respingerea opoziției susținând că din procurile și scrisorile ce prezintă se constată că a prestat mai multe servicii oponentului în falimentul Secăreanu, unde era creditor, oponentul, muncind 2—3 săptămâni la facerea inventarului și altele. A cerut onorar 1490 lei ce nu este exagerat; în tot cazul lasă la aprecierea judecăței quantumul sumei ce trebuie să i se plătească pentru serviciile făcute.

Judecata;

Asupra cerei de comunicare de acte făcută de intimatul Iorgulescu;

Considerând că, după dispozițiunile art. 97 din pr. civ., părțile au dreptul a cere comunicarea actelor cu care se servă în cauză;

Considerând că, comunicarea actelor este ordonată de lege spre a nu fi surprinse părțile cu acte cari nu le-ar fi cunoscute și ast-fel nu le-ar putea combate și a se apăra, iar nu pentru șicană;

Considerând că, în specie, actele de care se servă oponentul, sunt niște scrisori emane de la însăși intimatul, scrise și subscrise de D-sa, prin urmare de care nu poate să susțină că nu ar avea cunoștință;

Că ast-fel fiind cererea intimatului de comunicare de acte, judecata o găsește nefondată și ca atare urmează a fi respinsă;

Pentru aceste motive;

Respinge cererea de comunicare de acte făcută de intimatul Iorgulescu;

D-l Iorgulescu s'a referit la concluziunile luate și la aprecierile judecăței.

Judecata;

Având în vedere opozițiunea făcută de Petru R. Boroșiu din București, în contra cărței de judecată a acestei judecătorii cu No. 712/99, dată în procesul cu Ion Iordan Iorgulescu;

Având în vedere că acțiunea în specie are de obiect pretențiunea intimatului Ioan Iordan Iorgulescu, de a fi obligat oponentul Petru R. Boroșiu să i plătească suma de 1490 lei cu procentele legale, drept onorariu pentru

serviciile ce ia adus în calitate de mandatar la falimentul defunctului S. Secăreanu din Buzău;

Având în vedere concluziunile orale ale ambelor părți și actele ce au prezentat;

Având în vedere că, intimatul, la interogatoriul ce i s'a făcut de oponent, a recunoscut că profesiunea d-sale obicinuia este de comerciant și că în falimentul I. Secăreanu a fost angajat d-l Avocat Emil Teodor din Buzău.

Considerând că, dupe dispozițiunile art. 1534 cod. civ. mandatul este fără plată, când nu s'a stipulat contrariu;

Considerând că, numai atunci când mandatul s'a dat unei persoane a cărei profesiune, este de a face acte de acelea cari formează obiectul mandatului, un asemenea mandat nu este gratuit și numai în acest caz trebuie presupus că plata unui onorariu este tacit stipulată între părți;

Considerând că, această stipulațiune tacită a unui onorariu numai când mandatul este dat unei persoane a cărei profesiune este de a face acte de acelea cari formează obiectul mandatului, și găsește rațiunea în faptul că aceste persoane și capătă existența din exercițiul unei asemenea profesiuni, deci nu se poate presupune că ar lucra gratuit când face acte cari intră în exercițiul profesiunii sale;

Considerând că, așa fiind și întru cât pretenția intimatului Iorgulescu, consistă în plată de onorariu ca mandatar, urmează să se stabilească natura și condițiunile mandatului.

Considerând că, d-l Iorgulescu fiind comerciant și prin urmare ne având profesiunea de a face acte de acelea care formează obiectul mandatului ce i s'a dat de oponent, acest mandat este gratuit după dispozițiunile art. 1534 citat mai sus și prin urmare d-sale i incumbă a dovedi că s'a stipulat onorariul ce pretinde;

Considerând că, d-l Iorgulescu cu nimic nu a făcut această probă, că din contră, din procurile și din toate scrisorile prezentate atât de d-sa cât și de oponent ne rezultând, că în mandatul său i s'ar fi stipulat veri-o plată, nu se poate presupune stipulațiunea tacită a onorariului, întru cât, actele ce era autorizat a face, nu sunt de acelea cari ar intra în exercițiul profesiunii sale obicinuie;

Considerând că, pe lângă acestea din scrisorile prezentate de oponent emane de la intimat rezultând că și oponentul a făcut servicii intimatului, judecata găsește că, dacă d-l Iorgulescu a făcut servicii oponentului în falimentul Secăreanu, erau făcute în schimbul serviciilor ce și acesta făcea intimatului;

Considerând că față cu toate aceste împrejurări de fapt și de drept, acțiunea intimatului se găsește nefondată și prin urmare opozițiunea făcută de Petru R. Boroșiu urmează a se admite și a se apăra de pretențiunile sale;

Pentru aceste motive;

În virtutea legii;

Hotărește;

Admite opoziția și respinge acțiunea, etc.

(ss) Judecător, C. Negoescu.

MISCAREA ÎN MAGISTRATURĂ

D. *Dimitrie Dobrescu*, doctor în drept de la facultatea din Paris, actual procuror de secție la trib. Ilfov, după a sa cerere, supleant la secția de notariat a aceluiași tribunal, în locul d-lui Ioan Sc. Ferechide, demisionat.

D. *Gheorghe C. Tabacovici*, doctor în drept de la facultatea din Paris, actual supleant la tribunalul Ilfov, procuror de secție la aceeași tribunal în locul d-lui Dimitrie Dobrescu, trecut în alt post.

D. *George G. Mironescu*, doctor în drept de la facultatea din Paris, supleant la tribunalul de Ilfov, în locul d-lui George C. Tabacovici.

D. *Nicolae Georgescu*, actual de cap de portărel la tribunalul R.-Sărat, portărel la Curtea de apel din București, în locul d-lui Gheorghe Trandafirescu.